

نواندنا دوالیزما ئەنیمە و ئەنیمۆس د ئەفسانەیا شاھمارانیڧدا

ب. د. محسن عارف صالح رشید

پشکا زمانئ کوردی- کۆلیژا زمان - زانکۆیا دهۆک - هەریما کوردستانئ/ عیراق

م. ه. دلیر کمال أحمد

پشکا زمانئ کوردی- کۆلیژا زانستین مرۆفایهتی- زانکۆیا زاخۆ- هەریما کوردستانئ/ عیراق

م. ه. داستان طه عبدالله حمو

سەرۆکایهتییا زانکۆیا دهۆک هەریما کوردستانئ/ عیراق

پوخته

بەرهمەمین هونەری بەرئ بنیاتی خوە ل سەر دوو جەمسەرەن ئاڤا دکەن، ئەو ژئ "هەست و هزر، دەرۆون و روح" د پامانسازییا ئەڤئ جەندیڤا، ئانکو گشت داھینانین مرۆڤی پشکەکن ژ پەياما مرۆڤایهتییی. ل ژیر سیبەرا ئەڤئ هەڤۆک زانیئ دەرۆونناسییئ "کارل گۆستاف یۆنگ" ی پشکەکا نوئ د کووراتییا دەرۆونئ مرۆڤیدا ڤەدیتییه و د تیۆریا خوەدا ب "نەستی کۆمئ" ناساندییه. ئەفسانە ب قودیكا نەستی کۆمئ وەکو کەرەستەیهک پێشنیار کریه و ب شۆدەیهک پۆلەندی پێشبینییا وینەیین تەرژین بنەرەتی د ئەفسانە و ئەدەبیاتیڤا کریه. ئەڤ کارە بەری هاتنا میتۆدۆلۆژیا و ڤەکۆلینئ دەرۆونی یین مۆدرین ل سەر ئەدەبیاتی ئەنجامدایه و وەکو پزیشکەک پراکتیکی ب توندی ل سەر بنەما و ستوونین خوە جیگیر بوویه. ئەڤ ڤەکۆلینە پەرەپیشالین خوە ژ تیۆرا یۆنگی وەردگریت و ل سەر ئاڤا ئەفسانەیا کوردیدا شین دیت. ڤەکۆلین ب ناڤونیشانئ "نواندنا دوالیزما ئەنیمە و ئەنیمۆس د ئەفسانەیا شامارانیدا" یه.

تیکەلبوونا دەرۆونشیکارییی د بەرهمەمین ئەفسانەییڤا پۆلەکی گرنگ د تیکەهشتنا کووراتییین دەرۆونئ مرۆڤیدا دگێریت، ژ ئەڤئ گۆشەنیگایئ "ئەفسانەیا شاماران" ئ وەکو نموونەیهکا بەرچاڤ د کەلتوورئ کوردیدا هاتییه هەلبزارتن. ڤەکۆلین وەسان دیار دکەت کو ئەفسانە د فرەپەهەندییا تەرژین بنەرەتیڤا نموونەیهکا دمولەمەندە، بەلئ سنوورئ ڤەکۆلینئ تەکەزئ ل سەر بنەمایئ "ئەنیمە ئانکو روڤا میینه د دەرۆونئ زەلامیدا و ئەنیمۆس ب واتەیا روڤا نییرینه د دەرۆونئ ژنیڤا" دکەت. هەرودەکو نەخشەسازییەکا ناڤخۆی، پێنیشانەدەر و پەيامگەهینەر د ناڤبەرا هەست و نەستی

مرۆڤیدا. ڤه ڪۆلین دمرزینکه ڪا گرنگه بۆ گهاندنا مرۆڤی ب ڪوورتیا پارچهییڻ
دمروونی ب رڤکا ڤهسانهیی. دیسان ب ڤهركی بهرچاڤکرا قۆناغیڻ ومارا ڤهنیما و ڤهنیمۆس
د گهشه ڪرنا دووالیانهی ڪهسایه تیپین سهره ڪییڻ ڤهسانهیا شامارانیدا ل گهل
شرۆڤکرا گهشا یه ڪگرتن و هه ڤسهنگیا ڤهنیما و ڤهنیمۆس د ڤهسانهییڻا.

د ڤهجامدا ڤه ڤه ڪۆلینه بزاقی دكهت ڪو پرهکی د ناڤهرا ڪهلتووری ڪوردی
و تیگههشتین هه ڤچهرخ د زانستی دمرورنناسیڻا چیبكهت، چونکی ڤهسانهیا شاهمارانی
رۆناهییی ددهته سهر گهشا تاكبوونی، یان تهمامبوونا دمروونی مرۆڤ د ژیا نا خودا و بزاقا
ڤهوی چهندی دكهت هه ڤسهنگی د ناڤهرا لایه نیڻ نیرو می یڻ ڪهسایه تییا خودا
دورست بكهت، ڤه ڤه ژی نشان ددهت ڪو چاوا ڤهسانهیا ڤۆلکۆرییا ڪوردی دشیته ببیته
نموونهیا بهرجهسته ڪرنا گهشته ڪا ئی ڪگرتنا ناڤخوییا دمروونی مرۆڤی.

په یڤین سهركی: ڪهسایه تی، دروون، ڤهنیما، ڤهنیمۆس، شاهماران.

پیشه کی

ڤهسانهیا ڪوردی وهكو پشكهك ژ ڪهلتووری جیهانی، گهنجینهیه ڪا دولهه مند
ژ هیما و واتایڻ دمروونی د ناڤ خودا هه لدگریته. ڤهسانهیا شاهمارانی د ناڤ ڪۆما
ڤهسانهییڻ ڪوردیدا تاییه تهمندی و گرنگیا خواهیه، ژهر ڪو ڤه ڤهسانهیه
نموونهیه ڪا بهرچاڤه د سهلماندنا نموونهییڻ پهسندا ل دووڤ تیۆرییا دمروونشیکارییا ڪارل
گۆستاف یۆنگی. د ڤه ڤه ڪۆلینیدا بزاق هاتییه ڪرن ڪو چاوانیا دمرکه ڤتن و ومارا
دوالیزمیڻ ڤهنیما و ڤهنیمۆس ل گهل تاكبوونی د ڤهسانهیا شاهمارانیدا ل سهر بنگههی
تیۆرییا یۆنگی بهیته شرۆڤه ڪرن. د ڤه ڤه چارچوڤهیدا ڪارڤه دانین شاهمارانی و جامیسابی
نوبهیرییا ڤهقان قۆناغان دكهن، ههر ژ قۆناغا جهستهیی یا دهستیپکی ههتا قۆناغا دانایی و
ژیرمه ندیی ڪو ب قۆناغا دووماهییی دهیته دهستیشان ڪرن.

ئاریشهیا ڤه ڪۆلینی

ئاریشهیا ڤه ڪۆلینی د ڤهوی چاره سهریڻا خویا دبیت ڪو ئایه ڤهسانهیا ڪوردی
رۆل د پاراستنا ناسنامهیا ڪولتورییا ڪوردیدا گیرایه، ب تاییهته ڤهسانهیا شاهمارانی خواه
ل بها و باومریپین هه ڤشکین گهل ڪورد کریه خودان و ل دووڤ بنه مایڻ تیۆریپین
دمروونی شایه ڪهسایه تییا تاکی ڪورد ل سهر بنه مایه کی زانستی ی دورست شرۆڤه
بكهت ههتا بگههینه ڤهجامه کی راست و دورست بۆ دهستیشان ڪرنا ئاویڻ هزر و
تیگههشتنا ڪۆمی یا جڤاکی ڪوردی ب گشتی و تاکی ڪورد ب تاییهته.

گریمانەیا ڤەکۆلین

ڤەکۆلین ژ ئەوی گریمانەیی دەستپێدکەت کو ئەفسانەیا شاھمارانی د ئاف خوددا قۆناغین پێشکەفتنا دەروونی یێن ئەنیمیا و ئەنیمۆسی ھەلدگریت. ئەف قۆناغین ومارا ئەنیمیا و ئەنیمۆسی د ئەفسانەیییدا ب تەمامی دیار دین. گریمانەیا دوویی ژێ ئەڤەیه، کو ئەفسانەیا شاھمارانی نموونەیکە تەمام یا پرۆسیسا تاکبوونی و ڕەنگڤەدانا ئەویە.

گرنگیا ڤەکۆلین

ئێک: ئەف ڤەکۆلینە ڤالایەیکە د ڤەکۆلینین ئەدەبی و دەرووناسی یێن کوردیدا پێ دکەت، ژبەر کو ھەتا نوکە ڤەکۆلینەکا تایبەت ل سەر دوالیزمین ئەنیمیا و ئەنیمۆس د ئەفسانەیی کوردیدا نەھاتیەکرن.

دوو: ئەف مزارە دبیتە ڕیخوھشکەرەک بۆ بکارھینانا تیۆرییێن نوی یێن دەرووناسیی د شڕۆڤەکرنا ئەدەبیاتا کوردیدا ب تایبەتی د واری ئەدەبیاتا ڤۆکلۆریدا.

سێ: ئەف ڤەکۆلینە گرنگیا ئەفسانەیی کوردی وەکو ژێدەرەک بۆ تیگەشتنا دەروونی مرۆڤی دیار دکەت. ئەف ئێکە ژێ گرنگیا ئەفسانەیی کوردی د چارچووقەیی دەرووناسیا جیھانیدا نیشان ددەت.

میتۆدا ڤەکۆلین

ئەف ڤەکۆلینە ل دویف رێبازا "وەسفی - دەروونشیکاری" ھاتیەئەنجامدان.

پەیکەرێ ڤەکۆلین

ئەف ڤەکۆلینە ژ پێشەکیەکی، دوو پشکان، ئەنجام و لیست ژێدەرمان پێکدەیت. پشکا ئێکییدا ئاماژە ب لایەنی تیۆریی ڤەکۆلینی ھاتیەدان، ئەو ژێ "دەستپێکین کارکنا کارل گۆستاف یۆنگی و تیگەھین سەرەکییێن تیۆریا دەروونشیکاریا ئەوی، ل گەل تیگەھ و زاراڤین ئەنیمیا و ئەنیمۆسی و قۆناغین ومارای ل گەل دیروکا پەیدا بوونی، ھەر وەسا کورتییەک ژ تیگەھێ تاکبوونی." و پشکا دوویی ژ لایەنی پراکتیکی ڤەکۆلینی "کارلیکا دوالیزمان و ڕەنگڤەدانا ئەنیمیا و ئەنیمۆسی د واتایا گشتییا ئەفسانەیا شاھمارانییدا، ڕەنگڤەدانا پرۆسیسا تاکبوونی و ئەنجامین ئەوی د ئەفسانەیییدا، کارلیکا دوالیزمان و ڕەنگڤەدان بەرجەستەبوونا ئەنیمیا و ئەنیمۆسی و قۆناغین ومارا ئەوان د ئەفسانەیا شاھمارانییدا" پێکدەیت.

۱. پشکا ئېكى: چارچوۋەيى تېۋرى

۱.۱ كارل گۇستاف يۇنگ و بەرۋەنگىن سەرەككىيىن تىۋرىيى:

كارل گۇستاف يۇنگ (۱۸۷۵-۱۹۶۱) نۇشدار و دەرووناسەكى سويسرى بوو، پشكدارىيەكا كارا و ئەرتنى د تېگەھشتا مۇقاند بۇ دەروونى مۇقىدا كرىيە. ل دەستپىكى قوتابىيى سىگمۇند فرۇيدى بوو، بەلى ژيەر جوداھىيا مەزن يا ئەنجامىن تىۋرىيىن ھەردوويان تاييەتمەندى و جوداھىيا ھزرى و تىۋرى پەيدا بوو. فرۇيد د پىقازووي پەرەپىدانا پەيوەندىياند ل گەل نەخوەشىن خوە يى ئازاد بوود ناھەرا سالىن (۱۸۹۲-۱۸۹۸) ب تەكنىكەكا ناھەندى بۇ گەھشتن ب ناخ و كووراتىيىن نەستى نەخوەشىن خوە، ب دانانا نەخشەيەكى ئەزمونۇنگەرى رابوويە كو دگۇتنى: ((free-association - التداعى الحر، د ئەقى جۇرە چارەسەرييىدا داخواز ژ نەخوەشان دھاتەكرن كو ھەرتشتى د مەژيى ئەواندا ھەى ب ئاوايەكى ئازاد دەربېرن و گرنگ نىنە ب شىۋەكى پىكخستى بيت، جاران ژى وئەيەك ددانه دەستى نەخوەشى و داخواز ژى دھاتەكرن كو گۇشەنىگايىن خوە ل بەرامبەر وئەى دەربېرىت.)) (السيد، ۲۰۲۴: ۲۷۲) ئەف قەكۇلينا كلينىكى پىنگاكا ئىكى يا دەستپىكا جوداھىيا ھزرى يا يۇنگى ل گەل فرۇيدى بوو. يۇنگى (شىۋازى - Word Association التداعى الكلمات، بكاردەينا ل گەل ھندى ژى نەخوشىن شىزۇفرىنيايى يىن خودان گريىن ئالۇز و داکەفتا ھەلۋەسەيان وەردگرتن، سەرەراى گرنگيدانەكا زىدە ب خەونان و قەكۇلىنكرنى ل سەر بياقى ھىما و نەينىيا خەونان). (أحمد، ۲۰۰۳: ۶۶) ئەف بەردەوامى و خەباتا يۇنگى ل سەر ئەقى ئاراستەى، ئەف ئەنجامە ب دەستقەھىنا كو ھەر ھىمايەك ھەلگىر چەندىن نامە و پەيامانە، ھەروەسا بۇ يونكى ديار بوو كو ئەو ھىمايىن د ناف قەگىرانا خەونىن نەخوەشاندا جەى خوە دكەن، ھەمان ئەو ھىمانە يىن د ناف ميتۇلۇژياندا ھەين ديسان ھەر ئەو ھىمايەنە يىن د ناف ئەفسانە و دىرۇكا كەفن يا جىھانىدا ئامازە پى ھاتىنەدان.

پشتى قەكۇلىنكرنى ئەوى وەسا ديار دبىت كو ئەوان ھىمايان چ پەيوەندى ب روودانىن ژيانا نەخوەشانقە نىنە، بەلكو ئەو ھىمايە ھەلگىرىن واتايىن كووراتىيا بىردانكا مۇقىنە و د سروشتەكى ئەفسانەيىدا دھاتنە دىتن. ئەفە باشتىن جوداھىيا سەرەكى يا ئەنجامىن ھەبوونا چىنەكا نەپەنى ل بەر زانايىن ئاشتر كو يۇنگى ب رۇنى و ب بەلگەيىن تىۋرىيا خوە ب دەست ئىخستىن، ھەتاكو بوويە ناسناقى تىۋرىيا ئەوى ب خوە و ب زاراقتى (ئاركىتايپان . تەرزىن دەستپىكى) ھاتە نياسىن (Lindsay, 2020- 2021: 7) يۇنگى ل سەر بنەمايى قەكۇلىنكىن بەراوردى د ناھەرا ئەفسانەيىن جىھانىدا گەلەك ئەنجام بۇ تامبوونا تىۋرىيا خوە ب دەستقەھىنان، ژ ناف ئەوان قەكۇلىنكىن كو يۇنگى مفا ژى وەركرتى (قەكۇلىنكىن Adolf Bastian - ئەدۇلف باستيان ۱۸۲۶. ۱۹۰۵) بوون، ئەوين ل سەر ئەفسانەيىن

جيهانى بوون باستيانى ژمارديه كا هيمايين ههفشك ئاشكرا كرىوون كو د پړانييا ئهفسانهييين جيهانييدا دهاتنه ديتن و زاراشي "هزرا دهستپيكي" بو دانابووئنه هزرئين دهستپيكي ب پمگه كي دي دگوتني (هزرا فولكلوري . Elementary Idea يان Folk Ideas) يوئنگي ژ ئهوان هزران دديت، كو د بنياتي نهتهوميين جودادا "بتهپرستي" و جهين ئاييني و پراكتيكرنا بيروباومريين ئاييني ژ روحي گشتگر بووينه)) (العمصي، 13 R). ب ديتنه كا دي د ههمي ئاييناندا باومرييا روحي ههروههرييه و ژناف ناچيت، به لي جهسته فيزيكييه و ژناف دجيت، به لي روحي سروشتي نه مرييي ههيه، ههتاهه تايي دي بهردموام بيتد رپكا ئهقان بيروباومريين گهردووني ب روحي داين، مرؤف ههستي نه مرييي وهردگريت. ب گوتنا جفاكاناسي نافدار (برؤنيسلاف مالمينؤفسكي - Bronislaw Malinowski) ((مرؤف د رپكا ئايينيدا باومرييا خوه دووپات دكته، كو مرن نه دوماهيا راسهته قينهيه، ئهم خودان كهسايه تينه و هيشتا هه بوونهك ل پاش مرنن زي ههيه.)) (ههمان ژيندمري بهري). يوئنگي ژيانا خوه بو شهكوليني ل عهقل و دهرووني مرؤفي تهرخان كريبه و بزاف كريبه كو ئهو فاكتهرين كاريگهرييي ل سهر دهروون و مهژيبي مرؤفي دكهن لي شهكوليت له ورا زي د شياندايه تيگههين تيؤريا يوئنگي وهكو چيايين بهفري د درياييدا وينه بكهين. كو ئهو زنارئين ل بهرچاف ژ چياي وونهريا ئاستي ئاگهه "ههست . هوش" مرؤفي بكهن، د ههمان دهمدا ئهو پشكا راسهته وخوئوا ل ژير ئافي و هيشتا ل بهرچاف دهپته ديتن نوونهريا ئاستي "نهستي تاكي" بكهت. كوورترين و گرنگترين پشكا كهفتيه د ژيريا ئاقيدا كو ناهيته ديتن، ئهو پشكهيه ياكو نوونهريا ئاستي "نهستي كوم" دكته.

٢،١ تيگههين سهرهكييين تيؤريا دهروونشيكارييا يوئنگي:

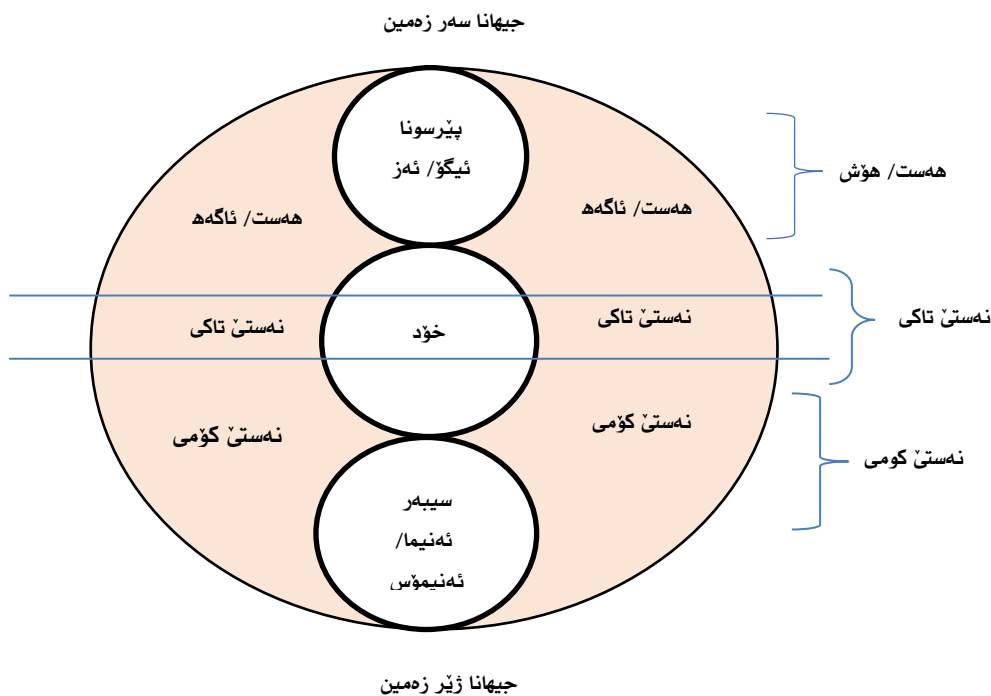
ل ئهفيري دي گرنگترين تيگههين تيؤرييي ب ئاوايي خال و شروقه بهرجهسته كهين:

١،٢،١ ههست EGO: ئهو تشتين ل دموربهري مه و ل بهر ههستين مه ب خوه دكهفن، ههروهسا هزركرن و وژدان و تيگههشتنا پهفتارين مرؤفي زي ب خوهقه دگريت، (الطراد، ٢٠٢٠: ٤٠٦) ئانكو ئهو پشكا هوشيار يا لؤزيكييه.

٢،٢،١ نهستي تاكي Personal Unconscious: بيرهاتن و نهزمونين مرؤفي ب خوهقه دگريت، كو ل دهمهكي ل ژير ئاگههيا مرؤفي بووينه، به لي هاتينه ژيركرن. ب واتايه كا دي، نهستي تاكي نهزمونين كهسي قهدهگريت كو نوكه مرؤف يي ژي بيئاگهه، به لي د شياندايه بزقريين پشكا هوشياريني. (عبد الحميد، ٢٠١٧: ٦٣)

٣،٢،١ نهستي كوم Collective Unconscious: گرنگترين و مهزنترين پيكهاتهيا دهروونن مرؤفيه، پيكهاتيهي ژ نهزمونين ب دريژاهيا ديرؤكي يين مرؤفاههتي تييدا دمر باز بووي. يوئنگ ((لهو باومرهدايه، كه له ژير ئاستي رووكهشي ههستيدا، كوئنهستي نهزلهي

Collective Unconscious ھەيە، كەلەسەر شېۋەدى فاكىتەرىكى ھاۋىيەشى بۆمۈدەيى و دەروونى تەۋاۋ ئەندامانى خانەۋادەيى مەۋىيى دەركەۋتۈۋە.)) (امامى، ۲۰۱۸: ۳۴۸) ھەر ۋەكۈ ئەۋان تاييەتمەندىيىن بايۇلۇۋى يىن ب رېكا نەشى بۆ مەۋىيى دەيىنە قەگۈھاستن، يۇنگى ۋەسا دىت كۈ ((ئەقە نەستەكى گشتىيە د ناقبەرا ھەمى كەساندا، چۈنكى ژ بىنەمايەكى بۆمۈدەيىيە، ب دىرژاھىيا ژىيى مەۋىيەتىن ژ نەشەكى بۆ نەشەكى دى ھاتىيە قەگۈھاستن، ئانكۈ ئەق نەستە ۋەكۈ كۆگەھا بىرھاتىن مەۋىيە و نەشى ئەۋى ب خەۋ بۆ ئەۋى بۆ ماىە)) (مايى، ۲۰۲۱: ۲۴۳) ب باۋەرىيا يۇنگى چاۋا مەۋىيە د تاييەتمەندىيا لەشىدا ۋەكەھقن، ھوسا ئاۋا و پېكەھاتەيا سايكۇلۇژىيا مەۋىيە ژى ل ھەق دچن و ھەقىيەنە، ھەروەسا تاييەتمەندىيىن دەروونى و مەۋىيە ژ نەشەكى بۆ ئىكى دى ھاتىنە قەگۈھازتن.

ۋىنەيىن ژمارە (۱) پېكەھاتەيىن سەرەكەيىن تېۋرىيا يۇنگى

ب ئەقى پەنگى تېۋرىيا يۇنگى ل سەر دوو پېكھاتەيىن سەردەكى ھاتىيە پارقەكرن: ھەست و نەستى ب ھەردو شېۋەيان نەستا تاكى و كۆمى، بەلى كەسايەتى ھەبوونا خوە يا خۇدى ب دەستقەناھىنيت ھەتا ھەقسەنگىيى د ناھەرا ئەقان ھەردو پشكاندا نەكەت ((ئېك: ھىزا بلند: ئەو كەسايەتيا كو ناھەندا ئەۋى ژ "ئەز . ھەست" دگريت، ئەقى ژى پەيوەندى ب جىھانا ژدەرقە يا مرقۇقىقە ھەيە.دوو: ھىزا ژىر ناخخومى: ھىزا ناخخومىيا كەسايەتيا ئەۋا كو ئەنما و ئەنمۆسى ب خەرقە دگريت و ناھەندا ئەۋى پشكا سىبەرئىيە.ئەقە ژى سەر ب جىھانا ناخخومىيەقەيە و دىتە پشكەك ژ ئاركتياپان "تەرزىن سەردەكى" ئەۋا د پېكھاتا كەسايەتيا چىدبىت.)) (ماجدى، ۲۰۲۴: ۱۶) ئەف ھەردو پېكھاتە ب دوو جىھانىن سەردەكى د بەرھەمى ئەدەبىدا دھىنە دىتن.كو ب جىھانا ژىر ەردى و جىھانا سەر ەردى دھىنە پراكتىكرن.ھەروەكو د وئەيىن ژمارە (۱) دا ديار دىت.

نقىسكارى مېتۇدا جوانناسىيى (مۇرىس ھىنكوىن - Maurice Hennequin) دىبژىت: ((پىدقىيە بەرھەمى ئەدەبى وەكو سىمبۆلكى يان نىشانەكى بىت بۇ ئاشكەراكرن رېكتىخستىن رۇحا نقىسكارى و رېكتىخستىن رۇحا تەقاييا جفاكى.)) (Bushueva & Korkunova, 2019: 545) كەسايەتيا د ھەمبىزا ئاورىشمىدا شىن نابىت، بەلكو د ئاخەكا پىشېنىنەكرىدا ژ لايەنن قەشارتى و روى ب رويوونا ترسىن خوە وەرائى دكەت.ئەف ھەقسەنگىيە دووپاتيا ل سەر گۇتتا يۇنگى دكەت ل دەمى دىبژىت: ((چ دار وەرائى بۇ گەھشتا بەھەشتى ناكەن، ئەگەر رھىن ئەۋى نەگەھنە دۆزەخى)) (Jung, 2024: 24) ئەف گۇتتا يۇنگى نە ب تنى گۇتنەك ئاسابى و سادەيە، بەلكو ھەلسەفەيەكە دەرازينكى بۇ سەركەشتن و زالبوونى ب سەر پۆھنتىن و تارىتىن پشكىن دەروونى مرقۇقى قەدكەت، كو بەر ب قەكۆلىنكرىقە بىت.

۳،۱ پېكھاتەيىن سەردەكىيىن كەسايەتيا د تېۋرىيا نەستا كۆمى يا يۇنگىدا:

يۇنگ ب ئەقى پەنگى ل خوارى تېۋرىيا خوە يا نەستا كۆمى پارقە دكەت:

۱،۳،۱ تەرزىن سەردەكى Archetype: يۇنگ د ئەۋى باۋەريپىدايە كو ھەر داھىئانەكا مرقۇقى ھىزا خوە ژ ژيانا مرقۇقايەتيا وەرگرتىيە، ھەر دەمى نەستا كۆمى بىتە ئەزموونەكا زىندى، ل ئەۋى دەمى رۋانگەيەكا نوو دگەھىنيتە ئاست و پشكا "ھەست . ھۇشيارىيا" مرقۇقى داھىنە.ئەف كىيارە دىتە پەيامەكا داھىنەرانە ژ پىخەمەت گەھاندنا كارەكى ھونەرى بۇ نىشەكى نوو يى مرقۇقان.يۇنگى تىگەھى تەرزىن دەستپىكى ((ژ تىبىنىيىن دووبارەكرى وەرگرتىنە، ئەۋىن د ئاف ئەفسانە و ھىكايەت و چىرۆكىن پەرياندا د بەرەلەف و د جىھانىدا رۋوبروۋى ھەمى بابەتېن وەكھەف دىن، ئەقجا ل گەل خەون و خەيالا ھەندەك

كەسان ھەردەم ل گەل مرقۇن دژين.)) (حسن، ۲۰۲۳: ۱۹۰). ئانكو يونكى قىياپە ب ئەقى رەنگى بۇ مە بدەتە دياركرن كو تەرزىن دەستپىكى ئەگەرئ پاراستنا نفسى مرقۇقنە د شىۋازىن خەون و خەيال و زانست و ئايىنىدا، ھەروەسا ھەبوونا خوە د ھىماياندا بەرجەستە دكەن و ل گەل ومارا مرقۇقى ئەف تەرزە ژى ومارا دكەن ب دەرپىنەكا دى، دىژنە ئاركىتايپان ئەبەدىيىن بىدەم، تەرزىن دەستپىكى ھەمى دەمان د ناف وئزەيدىدا گوھورپىن دكەن.مۆد بۆركىن - MaudBurkin ب بەلاڧكرنا پەرتووكا خوە يا ب ناقونىشائى "تەرزىن دەستپىكى د ھەلبەستىدا - Archetypal Patterns in Poetry - جەختىيى ل سەر (دوالىزمىن ھەقدژ دناف خەيالا مرقۇقىدا دكەت، ھەروەسا تەكەزى ل سەر خالەكا گرنگ د تەرزىن دەستپىكىدا كرىيە، ئەو ژى: ئەف تەرزىن دەستپىكى ئەو ب خوە تەرزىن ژيانىنە، نە ب تنى بۇ خەون و ئەدەبىياتى ھاتىنە تەرخانكرن، بەلكو د ناف ئەنتروپۆلۆژىيائى، زانستى لاهۇتى، سۆسپۆلۆژىيائى، فەلسەفەيى و ھونەرى ژىدا دەينە دىتن، ئانكو ئەفە تەرزەكە كاريگەرى ل سەر ب پتقەچوونا دىرۆكى ب خوە ھەيە)) (Bushueva & Korkunova, 2019: 548).

۲,۳,۱ ماسك Persona: ئەو كەسايەتتە يا مرقۇق نىشا جقاكى ددەت، ب مەرەما خوە گونجاندنى، ئانكو ماسكىن رازىكەر بكاردەينىت. ئەف بەشە ژ كەسايەتتەيى ((ب ئەركى سنوورداركرن و پارىزگاركرن د ناقبەرا پشكا ھەست و نەستىدا دكەت)) (احمد، ۲۰۰۳: ۷۶) جۆرە سازانەكى د ناقبەرا تاكى و جىجىكرنا نەرىتتەن كۆمىدا چىدكەت.د بەرھەمى ئەدەبىدا ئافرىنەرى ئازادىيەكا رەھا د بكارەينان و لادانا ماسكىدا ھەيە.

۳,۳,۱ سىبەر Shadow: يۇنگى زاراقى سىبەر (بۇ دەرپىنا ئەوى بەشى نەستىيى كەسايەتتە مرقۇقى بكارەينانە، ئەوئ پترييا جاران ل سەر شىۋەيى كاراكتەران د خەوناندا دەيتە دىتن.) (يونغ، ۲۰۱۲: ۲۱۷) سىبەر د پىكھاتەيا خوەدا ژ كىكرنا چەندىن سىفەتتەن نەرىنى د قۇناغا زارۇكىنىيىدا ديار دبىت، بەلى د بنىاتدا ئەو ب خوە بەشەكە ژ پىكھاتەيا مرقۇقى، وەكو سىفەتتەن ھەسويدى، تەماعى، كەرب و كىن، تووپەبوون، ئەف فەشارتتەيى ئەفقى پشكا كەسايەتتە مرقۇقىنە ھەلبەت ئەف سىفەتە ھەمە د بەرھەمى وئزەيدىدا خويا دبن، كا چ جۆرە ھىزەك پىدقىيە بۇ زالبوونى ل سەر ئەفان لايەنن خراب و نەرىنى بۇ مەرەما كۆنترولكرنا سىبەرا كاراكتەران يان نفىسكارى ب خوە.

۴,۳,۱ خۇد The Self: ل دووڧ تىۋرىيا يۇنگى خۇد ((ئەو خالا بنگەھىنە يا ھەمى سىستەمى كەسايەتتەيى تىدا كۆمقە دبىت و د ناقبەرا دوو ئاراستەياندا دەيتە پارقەكرن، ئەو ژى پىكھاتتەنە ژ ئاراستەيى "كەسايەتتەيا فەكرى" يى ب ئەركى ئاراستەكرنا كەسى بەر ب جىھانا دەرەكىھە دبەت و ئاراستەيى دووئ پىكھاتتەيى ژ "كەسايەتتەيا گرتى" ئەوا كو كەسى بەرەڧ جىھانا ژىر و نافخوھىيە ئاراستە دكەت. ئەف ھەردوو جىھانە ژى ل دەڧ

كەسايەتچى ھەنە.)) (الحجاوى، ۲۰۰۴: ۱۰۱) ئانكو ئەف پىكھاتە دەرئەنجامى ھەقسەنگىيا دژىيەكان ژ نەستى چىبوويە و د ھەمان دەمدا ب رولى ئافراندا كەسايەتچىكە بەيز بۇ مرؤقى رادىت ب دەرپىنەكا دى خۇد ئارمانجا ژيانچى ئەوا بزاھا ھەقسەنگىيا ھەزىن ناخخوھى و ھەقدژىيا ھەز و پىسايىن جفاكى ب سەر مرؤقى سەپاندى رادگىر و روى ل رموشەكا ئارام و پىژەمى دپارىزىت.

۴،۱ دىرۇكا پەيدا بونا تىگەھ و زاراھى ئەنیم و ئەنیمۇس:

ئەنیم و ئەنیمۇس روويىن دووقۇلى ژ ئەرىنى و نەرىنى ھەنە كو د شياندايە گەشەكرن و داھىنانا ژيانچى بۇ كەسايەتچى ب دەستقەبەين، يان ژى د شياندايە بىنە ئەگەرئ ھىكبوون و مرنى.كارل گۇستاف يۇنگ د تيۇرىيا خومدا گرېمانەيەك ئىخستىيە بەر دەستىن ھەكۆلەران، كو د پىشكا سىي ژ پەرتووكا خوە يا ب ناھى فینومىنۇلۇژىيا خۇد "پشتى ئىگۇ و سىيەرئ"دا، ئامازى و دووپاتكرن ل دوو زاراھىن (ئەنیم ئانكو روى مېنە و ئەنیمۇس ب واتايا روى نېرىنە) دكەت.(عان، ۲۰۱۷: ۱۱۱) دەرروناسى نەساوى يى ناقدار رۇنۇ بېتلەھام - Bruno Bettelheim دېژىت: ((يۇنگ ئەنیمایا خوە د نۇشدارا دەررونىيا رووسى سابىنا نىكۇلايىشا سىپىلارنىيىدا دىت، ئەوا كو قوتابى و پاشى ھەفكارا ئەوى، بەرى كو پەيوەندىيەكا نىزىك د ناھىرا ئەواندا چىبىت.ب ئەقى كارى ئەوى بىرۇكا خوە يا ل دۇر رۇلى گرنگ يى ئەنیمایى د ژيانا زەلامىدا دارشت.دوپات دكەت ئەگەر سابىنا سىپىلارنى، ژىدەرئ ئەقى تىگەھى نەبىت، ب پىشتراسى ئەو كەسەيە ياكو ئىلھام دايە پەيدا بونا تىگەھا ئەنیمایى.)) (صاغىيە، ۲۰۲۳)، ھەرچەندە ب ئەقى چەندى تىگەھشتا مە بۇ بابەتېن سىكس و جىندەرى گەلەك ھاتە گوھۇپىن ب بەراوردى ل گەل ئەوان تيۇرىيىن بەرى يۇنگى ئەوېن كو د ھەولا "تىگەھشتا خۇد"يدا ھاتىنە پىشكىشكرن، لى ئەف بىنەمايى دووانەيى د نىاسىنا كەسايەتچىن مەدا و زانىنا كاركرن ل گەل ئەوان ب ھەماھەنگى دى پىتر ھارىكار بىت كو بزىن پىرچەيىن نەگونجاي يىن ئەوان ھەف دكرن.(ھەلېزارتقا ئەنیمایى بۇ زەلامى وەسان ديار دكەت كو گيانچى نەرمى و سىفەتېن مېنە ب تەمامى ھەنە، ھەرەھەسان ئەنیمۇس بۇ ژىن كو ھەز و دوژمىنيا سىفەتېن نېرىنە ب تەمامى ھەنە، ھەتا خوە د ھەرھەنگاندا ئەنیم نوونەرىيا تايەتمەندىيىن مېنە يىن گەردوونى دكەت، ل بەرامبەر ئەنیمۇس ژى نوونەرىيا تايەتمەندىيىن نېرىنە يىن گەردوونى دكەت.) (على، ۲۰۲۳: ۴۲) ئەفجا يا ئىك د دەررونى زەلامىدا دژىت، ئەو ب پىدقېيىن مېنە يىن كو ب پىناسە نەرىنە وىنە دكەت، وەكو رموشا زارۇكەكى كو بەرىخوە دەتە ناخخو و ل دوىف پاراستن و ھەمبىزا دايكى دگەپىت.ئى يا دوويى د دەررونى ژنىدا دژىت، ئەنجام ئەو كو ھەندەك ژ ەھەلانىيا زەلامى ياجىبجىكارى و جفاكىبوونا ئەوى يا ژدەرھە دگەھىنىت، لەورا د قوتابخانەيا دەرروناسىيا شىكارىدا ئەنیم و ئەنیمۇس دوو پىشكىن گرنگ ژ ئاركىتايىيىن

تيۇرپا يۇنگى، ھەروەكو نەخشەسازىيەكا ناخخوھىيى، پېنشىئاندىر و پەيامگەھىنەرن د ناخپەرا ھەست و نەستېن مرقۇقدا، ئانكو دەرازينكەكا گرنگە گەھاندن و تېگەھشتنا مرقۇقدا بۇ كوروتىيا پارچەيىن دەروونى ئەوى.

بكارھىنانا يۇنگى بۇ زاراڧىن يوونانا كەفن ل بەرامبەر تېگەھىن ئاركىتايىپىن "ئەنىما و ئەنىمۇس" ژبەر گۆشەنېرىنا فەلسەفەيا يوونانىيان نازادىيا روخى و ھەبوونا تيۇرپىن جودا ب پوچا مرقۇقى.ھەروەسا زارقەكرنا ئەنىما و ئەنىمۇس ب گەلەك رەنگ و شىوازان دەھنە نىشاندان، بۇ نمونە ئەنىما ل سەر كاراكتەرىن (ئەفرۇدېت، ئەسىنا، ھېلىنا تەرۋادە، مەرىمەما پاكىزە) و ژ نمونەيىن بۇ ئەنىمۇس ھاتىنە دياركرن د كەسايەتېن دىروكيدا وەكو (ھىرمىس، ئەپۇلۇ، ھرقل، ئەلىكسەندەرى مەزن، پۇمىو، دۇن جوان) بووينە. (Stewart, 1998: 35). ل سالا ۱۹۱۶ يۇنگ زاراڧى روخى ب ھەردو تېگەھىن ئەنىما و ئەنىمۇس وەكو پشكەك ژ پېكھاتەيا دەروونى كەسايەتېن و تەمامكەرىن ئەوى داينە نياسىن.يۇنگ دېئىت ((ئەگەر بزاڧى بكەم ب كورتى بەھس تېگەھى ئەقان دوالىزمان بكەم، ئەو كە تايەتمەندىيا ئەنىمايى يا بەروفاۋى ئەنىمۇس، ب تنى دشىم بىژم ئەنىما مەزاجى بەرھەم دەھىنەت و ئەنىمۇس بۇچوونى بەرھەم دەھىنەت.)) (Taylor & Francis, 2012: 116).

ل سالا ۱۹۲۷ يۇنگ د تېكستا خە يا ب ناڧونىشانى (عەقل و زەقى . mind and earth)دا ل دۇر ومارا ئەنىما و ئەنىمۇس پېداچوونى دكەت، كو د ژيى گەنجاتىيىدا ئاركىتايپەك دېتە سەركىش، ئەو ژى ئاركىتايپا ئەنىمايى دەروونى كوراندايە و ئەنىمۇس دەروونى كچاندايە، ل ئەقى قۇناغى گەنج ل سەر بنەمايى كارىگەرىبوون ب دايابىن خە، خەشتى و تەمامكەرىن پوچا خە ھەلدېئىت و ب دىتتا يۇنگى ئەقە دياردەمىەكا گشتىيە.ل سالا ۱۹۳۴ يۇنگ دووپاتىيى ل بېرۇكەيا (ئەنىما و ئەنىمۇس) دكەت، كو ھەردو ئاركىتايپىن يۇنگى ((ئەنىمۇس وەكو ئاركىتايپا رامانا ژيانى و ئەنىما وەكو ئاركىتايپا ژيانى وەسف كرىنە.)) (Taylor & Francis, 2012: 117) ل سالا ۱۹۳۶ يۇنگ ئامازەيى ب ھىزا (سىزىجى - Syzygy) ددەت و بەرگىيى ژ تېگەھىن ئەنىما و ئەنىمۇس دكەتەقە و پشەستى ل سەر چەندىن ئەفسانەيىن نەتەوئىن جودا يىن جىھانى دكەت، كو تىدا ژن و مىرېن خەدەند ب ھەڧزىنىيا پىرۇز داينە نياسىن.(Fleer, ۲۰۰۹: ۲۴).

ل سالا ۱۹۵۴ يۇنگ د پەرتووكا (Mysterium Coniunctionis)دا ب چەندىن تېيىنىان گۇتتا خە ل دۇر ئەنىما و ئەنىمۇس ب دووماھىك دەھىنەت و دېئىت: ((ژبەر كو پوچ پەنجەرمىەكە ل بەر ھەروھەرىيى و يا نەمرە، ئەگەر بەرھەمى ئەنىما و ئەنىمۇس . د خەونىنىن، خەيالكرن و پىككەڧتئاندا . بەھتە ئاسمىلە و ھەرسكرن، ئەقى چەندى دى كارىگەرىيەكا مەزن ل سەر ومار و مفاگھىنەر و خورانا روخى ھەبىت.)) (Jung, 1954:)

83). ئەفجار يۇنگ پىشتى روپو روپوونا ئەوى ل گەل نەستا مرقۇى ناقدار دىت، ھەرودەسا تەكنىكىن گەشتن ب ناخى مرقۇى بەرەف ناخودىيا دەروونى ب ھویرکاریین پیکهاتەيا كەسى ژ لایى دەروونىقە بوونە ئەگەر كو زانستى دەرووناسیى بەرەف قۇناغەكا پىشكەفتى بچیت.ل گەل شیانا یۇنگى كو (ھەست وەرگىپانە ل سەر وینەیان بۇ تیگەشتنا خەيالین د ژیر زەمینیدا دھەرکین، ئەفجا بۇ ئەفى تیگەفى زاراقى . تخیل الفعال . ھزرکرنین کاریگەر. بکارهینا). (یونخ، ۲۰۱۵: ۱۳) ئیدی ئەف رېبازە ل سەر دەستى قوتابى و ھەفھزین یۇنگى بەردەوام دىت.ل سالا Emma Jun ۱۹۶۷ د پەرتووکا ئەنیمە و ئەنیمۇسىدا ل سەر فینۇمینۇلۇژى و پەیوەندىیا ئەنیمایى ل گەل ئەفسانەیی و چەندین چالاکیین کلینیکى ب ھوورى بەحس دكەت.ل سالا Hillman ۱۹۸۵ پاشى ل سالا Young Eisendrath and Wiedemann ۱۹۸۷ ب بەلاڤکرنا پەرتووکا خوە یا ب ناڤونیشانى "Empowering Women through Psychotherapy" . دەستەلاتا مینە، بەیژکرنا ژنان ب رېکا چارەسەریا دەروونى "بەحس پېڤاژوویا ومارا ئەنیمۇسى دكەت و نموونەیین کلینیکى بۇ خواندەفانان شروڤە دكەت. (Taylor & Francis 11, 2012).

۱، ۵، ۱ تیگەھ و زاراقین ئەنیمە و ئەنیمۇس د تیورییا یۇنگیدا:

۱، ۵، ۱ زاراف و تیگەھ ئەنیمایى Anima

ئەنیمە د بنیاتدا ((ژ پەیف لاتینی یا "رەسەنیا گیانى" ھاتییە وەرگرتن، كو چەندین ھزر و واتایان ھەلدگریت، وەكو: ھەناسەدان، گیان . روح و ھیزا گیانى.ل بۇ مەرەما گیانى مینە د دەروونى زەلامیدا بکارهاتییە.)) (عنانى، ۲۰۱۷: ۴۴).ل دۇر زاراقى ئەنیمایى كو لایەننى مینەیه د رۇحا مرقۇیدا، مەرەم ژ رۇحى واتە Soul پاشى یۇنگ دېژیت: ((ل ئەڤیرى من وەكو پیدفى بەلگە و ئەگەرین جوداھییا د ناڤەرا تیگەھى تیورییین "Soul روح و دەروون Psyche" دا دیتنەڤە و وەكو پیکهاتەیهكا گرنى ژ تیورییین، تیگەھین ڤەكۆلینكرنى ل دەڤەرا نەستى ل سەر ئاڤاكرن. دېژیت: مەبەستا من ب دەروونى سەرچەمى پروسەیین دەروونى یین ھەستى و نەستینە، بەلئ گیان Soul مەبەست ژى پیکهاتەكە ژ ھندەك ئەركین دەستیشانكرى، باشتین وەسفكرن ژى ئەم دشیین بیژین كەسایەتییە.)) (عنانى، ۲۰۱۷: ۵۳). ھەر زەلامەكى وینەیی ژنەكا نەمر د ناڤ نەستى خومدا ھەلگرتییە، نەكو وینەیی ژنەكا دیاركرى و تاییەتە، بەلكو وینەیهكى تاییەت یى ئیكلاكەرى كەسایەتییا ژنییە، ئەڤ وینەیه د بنەرتدا د ناڤ پشكا نەستیدا ھاتییە ڤەشارتن یان د شیاندایە بیژین ((ڤاكتەرەكى نەژادییە و ژ سەرۆكانیا ھەرودەریین - ئەبەدیین ھاتییە د ناڤ پروسیسا زیندییا مرقۇیدا، یان وینەیهكى چاپكریین نەخشەسازى زكماکییە، كو ھەمى ئەزموونین باب و باپیران ل سەبارەت ب وینە و پیکەھى ژنى و کاریگەرییا ئەوى ژ سەردەمین كەڤن و ھەنوكەیی ژى و دى بەردەوام بیت، د نیگارین نەستى زەلامیدا، مرقۇف

ھەردەم ئەوان نىگار و تايىبەتمەندىيان ل سەر كەسايەتيا خوەشتقىا خوە ب بئناگەھى پەرمو دكەت.)) (علي، ۲۰۲۳: ۹). پىژمەيا ھەربەلەند يا ئاركىتايان ئەوا د ئاف خەواندا يان د بەرھەمىن وئزەييدا ل سەر كاراكتەرەين ژنەين پەرى و سىرپەند و دايك و زانا و ھەقالەين كارى...، دەينە دىتەن. لى دىرەكەفتنا ئەقان ديارەديان ژ وئەينەين ئەنيمايى گرىدايى پىژمەيا ئەوى پەيوەنديا د ئاقبەرا بەشەين دىروونى زەلامىدايە، چونكى ئەگەر پەيوەنديا زەلامى ل گەل ئەنيمايە ئەوى يا خراب بيت، دبىتەل سەر وئەينەيەكى بترس دىرەكەفت.

۲،۵،۱ قۇئاغىن ومارا ئەنيمايى دىروونى زەلامىدا:

يۇنگ وەسا دبىنىت كو ومارا ئەنيمايى د چار قۇئاغاندا دىرووناسىيا گەشەكرىدا دىرباز دبىت، د بەرجەستەكرنا ھەر قۇئاغەكىدا ل سەر ئاستى ئاززاندنا ھەز و ئارموزويىن غەربىزى رادووستىت، ئانكو ومارا ئەنيمايى ھىزەكا قەكرىيە ل بەرامبەرى ھەست و بەرفرەھىيا بىنينا روى دىزقەيت، ئەقە ژى ب ئەركىن چىكرنا مودىۆلەكى ھۆشيارىيا نوو رادبىت و د ئەنجامدا داھىنان و خەيال و ھەستەين دىروونى ل بەرامبەر مەرقى و ئەوى دى ب خوەقە دگىتە شىاندايە ئەنيمە كاراكتەرەكا ژيانا زەلامى بيت، ئەقجار چ دايك يان ژن، خوەشتقى، شاھزەن و پىرۆزى بيت، لى نەشەيت ب ھەمى پۇلان رابىيت. (يۇنگ دەتە خويەكرن كو پەيدا بوونا ئەنيمايى دىروونى زەلامىدا ژ دايكى دەستپەيدەكەت، چونكى دايك يا پىگىرە ب ھىمايەن دلقانى و لىبوورين و قىانئ، ھەروەسا دايك ھىمايا نوو بوون، ژدايك بوون و سەروشتى ژيانەكا نوو، لەورا يۇنگ دبىزىت دايك ھىمايە دەسەلاتا ئەفسۇنەيى يا مەينەيە، ئەو ھىكەت و بلىد بوونا روىيە ياكو ژ عەقلى دىرباز دبىتە مەنا ھەر غەربەيەكا بلىد و پىرپە بەردەوام دىنىت و ومارى دكەت، زىدەبارى پۇلى خودانكرن و پەرومەدەكرن ژى دبىنىت و ھەر تەشتەكى دكەفتە د ئاستى جىھانا ژىر زەمىنىدا ژ لايى دايكانقە سەروكايەتى بۇ دەيتە دياركرن. (Fleer, 2009: 26) ئەف ئەنيمايە د پىرۆسىسا ومارىدا ل گەل گەشەكرنا زەلامىيە و پەيوەنديا زەلامى ل گەل دىروونى ئەوى دگەھو پىن ومارىدايە. ئەنيمە ب پۇلى دايكەكا خەمخۇر رادبىت ب تايەتە ل دەمى ژىيى كوپى دبىتە دەھ سال، وئەينە ئەنيمايى ومارى دكەت و دبىتە خانمەكا ئايدىالى. ئەف وئەينە ئەنيمايى ل گەل گەشە دكەت و د داوى قۇئاغىن ژىيى زەلامىدا دبىتە مەينەيەكا سەربخو، ل دووماھىيى وئەينە ئەنيمايى ئامازمەين بۇ كەسايەتەيەكا پىرۆز وەكو مەريەما پاكىزە يان خوداوندە دىقى د ئايىنى ھەندۇسىياندا كو ب دايكا زەقييى دەيتە نياسىن. ب رەنگەكى گشتى يۇنگ د تىورىيا خەمدا ئاركىتايە ئەنيمايى بۇ ئەقان قۇئاغىن ل خوارى پارقە دكەت:

ئېك: قۇناغا ھەوايى Eve: د قۇناغا ئېكېدا ئەنیمە ب ھەوايى ھاتیپە نیاسین، یاكو د چیرۆکا ئادەم و ھەوايىدا ژ ئایینن ئیبراھیمی ھاتیپە وەرگرتن، د ئەقى قۇناغا دەستېكېدا ئەنیمە ب تېگەھى دایکینیپېشە گرېداپە، نە مەرجه دایکا بايۇلۇجى بیت، گرنگ ئەوہ کور ئەقى وینەيى ئەنیمایى ب ژیدەرئ قیانى و ئارامیی و چاقدیریکرنى دبىنیت.لەورا یونگ ئاماژى پى ددەت کو (هەلگرئ ئېکەم وینەيى ئەنیمایى ل دەق زەلامى ھەردەم دایکە، پاشى ئەو ژنن ھەستین زەلامى دئازرینن، قەقەتیان ژ ئەقى قۇناغى ژى بابەتەكئ ھووربین و گرنگە، لەورا ب دەق مرقۇق دەستېكى ھزمارەکا رېورەسمان بۆ مەرەما جودابوونا زەلامى ژ دایک دەینە دیتن، ژ ئەوان ژى پېورەسمین پېکھینانا ژيانا ھەقزینیى و جودابوونا خیزانى و مالداریيى.) (Jung, 1966: 270) بەلى ئەگەر زەلام ل ئەقى قۇناغا ئەنیمایى پادەستیا و ومارا دەروونى ئەوى گەشەنەکر، ل ئەوى دەمى نەشین د قۇناغین "سیکسى، رۆمانتیکی و روحیدا" ببووریت.

دوو: قۇناغا ھیلین Helen: ئەق قۇناغا ب دیتنا یۆنگى ((نووئەریا نموونەیا رۆمانتیك و جوانیا ژنن دکەت، ئەق قۇناغا دەریپینن ژ سیکسى و رۆمانسیي دکەت.)) (Jung, 1964: 185) ئانکو ل ئەقى قۇناغى ھەست و ھەزین مرقۇق ل دەستېکېنە.

سى: قۇناغا ماری Mary: زاراقى ئەقى قۇناغى ژ ناقى مەریەما پاکیزە ھاتیپە وەرگرتن، نوونەریا لایەنن رۇحا مینە دکەت، کو پەیوئەندى ب بەرزەبوونا روح و سۆزدارییقە ھەپە. (Stein, 2006: 243) ئانکو دەریپینن ژ پاکژیي دکەت.

چار: قۇناغا سۇفیا Sophia: ئەنیمە د ئەقى قۇناغېدا نوونەریا دانایى و ژیرمەندیي دکەت، ئەقە ژى بەرزترین قۇناغا گەشەکرنا ئەنیمایىپە، کو تېدا دبیتە ژیدەرئ زانین و داناییا نافخۆیى.)) (sharp, 1991: 164) بەلى ھەژى ئاماژەپېدانپە کو دبیت زەلام ب ئاسایى ل ئېك ژ ئەقان قۇناغین ومارا ئەنیمایى بمینیت و گەشەيى نەکەت.

سەبارەت ئەنیمایى و پەیوئەندیا ئەوئ ل گەل دەروونى زەلامى ((دەمى زەلام د سروشتنی راستەقینەيى ئەنیمایى دگەھیت، بۆ دەریپینا ھەستین خوە شیانەکا گونجای و باشتر ل دەق پەیدا دبیت، چونكى دل ھیمایى سەرەکیيى ئەنیمایىپە.)) (Stewart, 1998: 35) ئانکو دبیت لایەنن مینە ل دەق زەلامى کارلېكى ل گەل ژینگەھى بکەت و پەیوئەندیي ئەوى ل گەل تاکین جفاکى یان پەیوئەندیا ئەوى ل گەل پەگەزى مى دەستنیشان بکەت و ھەروەسا شیانن ل سەر داھینانن و گونجانندا دەروونى و بەختەودریي خویا بکەت، ئانکو گەلەك لایەنن مرقۇق تیکەلى ئەقان پېکھاتەیان دبن و پتیریا جارار ژى ئەق پېکھاتە د سەربوورپن گیانیدا دیار دبن.

٣,٥,١ زاراف و تېگهه ئېنېمۇس Animus

ئېنېمۇس و ئېنېي نېرېنېيە د دېروونى ژنېدا. يۇنگ د ئېوئ باويريېدايە كو گوهوپېننېن فېسېئولۇژى و كارېگېريېن جفاكى پشكداريېن د گەشەكرنا پۇلېن جېندەرى و ناسنامەيا جېندەريدا دگېرن، ھەروەسا پېكھاتەيېن ئەنېما و ئېنېمۇس پۇل د ئەقى پروسەيېدا ھەيە.

زارافى ئېنېمۇس Animus ژ پېشەكا لاتىنى يا Soul ھاتىيە وەرگرتن، كو ب واتايا گيانى عاقلەندەن يان ھېزا عەقلى دەيت، ھەروەسا ئامازەيېن ددەتە وېرەكى و گوهوپېننېن دەستېپكا چەرخى نۆزدى زارافى ئېنېمۇس د دېرووناسيېدا ژ لايى يۇنگېشە بۇ ئامازەدانى ب لايەننى نېرېنە ل دەق ژنى ھاتە بكارھېنان و ل بەرامبەر زارافى ئېنېمايى بۇ لايەننى مېنە ل دەق زەلامى بكارھات. (Covington, 2018: 18) يۇنگ د ئېوئ باويريېدا بوو كو ھەر ژنەك ئېنېمۇسا چاندى د نەستى خومدا ھەيە، ھەروەسا يۇنگ ديار دكەت كو ئېنېمۇس ئالۆزترە ژ ئېنېمايى و ئېنېمۇس ژ كۆمەكا جۇراوجۇر يا وئېنەيان پېكدەيت، لى ئېنېما ژ وئېنەيەكى بالادەست يى ب تنى پېكدەيت. مەبەست ژ ئەقى چەندى ئەو كو ئېنېما ل دەق زەلامى وەكو گيانى ئېوئ كار دكەت، بەلى ل دەق ژنى ئېنېمۇس وەكو عەقلى نەستى كار دكەت و د ھزېن جېگېر و گرىمانەيېن نەستى و بۇچوونېن ئاسايېدا بەرجەستە دېت، كو دېت ب شېوھەك گشتى ددروست بن، بەلى ژنى پالددەن داکو د ھەلويستەكى دياركېدا بېنېت. (ئېنېمۇس ب پالا ئېكى ژ لايى بابېشە ل دەق گيانى كچى دەيتە وئېنەكرن، لەورا ژى پەيوەندىيېن كچى ل گەل ھەر زەلامەكى ل سەر بىنايى كەسايەتيا بابى خوە چارچووقە دكەت. پاشى ئېنېمۇس ب پۇلى گەھىنەريېن د ناھېرا جېھانا ژېر زەمېن و راستيا ئاستېن ھەستى ژنى پادېت، واتە ھەر تىشتى ژ ئاستى نەستى بۇ ئاستى ھەست و ھۇشيارىيى بلند دكەت.)) (Lu & Yeoman, 2024: 33)

٤,٥,١ قۇناغېن ومارا ئېنېمۇس د دېروونى ژنېدا:

ئېنېمۇس ل دەق ژنى د چار قۇناغاندا دېراز دېت، ئېو ژى د نەستى ژنېدا، ئانكو يۇنگ د ئېوئ باويريېدايە كو چار قۇناغېن ھەقتەريېن ژ گەشەكرنا ئېنېمۇس ل دەق ژنى ھەنە ئېو ژى:

ئېكى: زەلام وەكو ھېزا جەستەيى Tarzan: ئەق قۇناغە پەنگشەدانا بەرجەستەبوونا ھېزا جەستەيىيە. يۇنگ د شېرۇفەكرنېن خومدا ئېوېن ل سەر سروشتى ئېنېمۇس بەلاقكرېن، ئامازە ب ھەبوونا ئېنېمۇس د دېروونى ژنېدا كرىيە و دېژىت: ((د گەنجاتيا ھەر كچەكېدا زەلام ب لەشەك بالاكېش و ژېھاتى پشكدارى خەيالېن ئېوئ دېت، ئەقەيە ياكو دېتە فۆرمەكى ئېنېمۇس ل دەق ژنى، وەكو وەرزشقانەك يان يارىكەرەكى لەشجوانىيى،

كەسايەتچىيىن خودان سىفەتتەن ئېرىنە يىن بەرنىياسن يان كارىكتەرەن فلىمىن سىنەمايى،
 ۋەكو ۋىنەيى قارەمانىن ئەفسانەيىيان دەپنە بەرجەستەكرن.)) (Fabian, 2022: 5) سەبارەت
 ژنى، ئەنىمۇس د ئەقى قۇناغىدا زەلام ب شېۋىيەكى سادە ۋەكو عاشقەككىيە و ب تنى بۇ
 پارىكنا حەزىن جەستەيى و پاراستنا زارۇكانە، ئىك ژ نموونەيىن ئەقى جۇرى كەسايەتچىيا
 خەيالى يا كەسايەتچىيا تەرمزانىيە قارەمانى دارستان. ھەزى ئامازەپىدائىيە كو ئەق قۇناغە ل
 سنىلەيى دەستپىدكەت بەرەق گەشەيى بۇ قۇناغەكا دى دچىت.

دو: زەلام ۋەكو قارەمانى شەرى يان ھەلبەستقان Byron: جاران ناقى ھىنگواي بۇ دەپتە
 بكارهينان، كو قۇناغا دوويى يا گەشەكرنا ئەنىمۇسى ل دەق ژنى دەستنىشان دكەت.ل
 بەرامبەر قۇناغا ئەنىمايى ل دەق زەلامى دەپت ئەوا ناقى ھىلىن بۇ دەپتە دانان، د ئەقى
 قۇناغىدا دەستپىشخەرى و شيان ل سەر كاركرنى و پلاندانان ل دەق ئەنىمۇسى پەيدا دبىت،
 ھەروەسا ئەنىمۇس دبىتە ئەگەرئ پەيدا بونا ھەزا سەرخوەبوونا ژنى د ژيانا خوە يا
 پىشەيىدا، لى سەرمەراي ئەقى چەندى ل سەر ئاستى كۆمى ژن ب زەلامىقە يا گرېدايىيە،
 ئانكو ئەوى پىدقى ب زەلامى ھەيە ۋەكو ھەزىن . باب، ئەو زەلامى ل مالى ب رۇلى خوە يى
 سەرەكى ۋەكو دابىنكرنا جەق ھەواندى و خودانكرنا خىزانى رادبىت، كەواتە زەلام
 پىدقىيىن ژنى دابىن دكەت ژ گرنگىپىدانى كو چ شيانا تايىت ب خوەقە نىنە و ھەر
 تىشەكى بىبەرەمبەر پىشكىشى ژنى دكەت.ل ئەقىرى پىدقىيا ژنى ھاتە گوھوپىن ژ
 زەلامەكى قارەمان يى بەيز كو ب تنى ھىزا جەستەيى ھەبىت بۇ زەلامى پىدقىيىن ژيانى بۇ
 دابىن بكەت. (Khan, 2004: 98) ل ئەقى قۇناغى ژن ژ قۇناغا قەھرەمانىيا زەلامى دەريازى
 قۇناغا دابىنكرنا پىدقىياتىيان ژ لايى زەلامىقە دبىت.

سى: زەلام ۋەكو زانا Lloyd George: ئەق قۇناغە ب لۇيد جۇرج دەپتە ب ئافكرن، بەرامبەر
 قوناغا مارى يا ئەنىمايىيە ل دەق زەلامى، ل ئەقىرى ئەنىمۇس د خەونىن ژنىدا ديار دبىت،
 ۋەكو پروفىسۇر يان زانا يان كەسايەتچىيەكا بالادەست ديار دبىت، ژنى د ئەقى قۇناغىدا
 ھەزەكا مەزىن بۇ فېرىوونى ھەيە، ھەروەسا شيانا كاركرنا داھىتەرانە ھەيە و ھەزا دەلىقەيا
 بكارهينانا ەقل و لۇژىكى ھەيە و شيانا پەيوەندىكرنى ل گەل زەلامى ل سەر ئاستى
 تاكى ھەيە نەكو ۋەكو ھەزىن يان باب، ئانكو ((ژن تەماشى ھەزىن خوە دكەت ۋەكو
 خوەشتى نەكو ھەزىن ياكو ب تنى پىدقى ب دابىنكرنا پىدقىيىن ئەوى ھەيە، ھەروەسا
 پىرسىار ل دۇر ناسنامەيا ئەوى يا ئافخەمىي ل دەق پەيدا دىن و بەرەق سەرخوەبوونى دچىت.))
 (Khan, 2004: 98) كەواتە ل ئەقى قۇناغى ئاستى ھۇشيارىيى ل دەق ژنى پەيدا دبىت و ژن
 ھەزەكەت پىشكارىيى د بەرەمەيىيان و ئافراندىدا ل گەل زەلامى بكەت.

چار: زەلام وەكو ھەقشكەكن ھەقتەرىب Hermes: ٲاوتزكارى گيانى: جاران زاراڧىن مھاتما غاندى يان مارتىن لۆسەر كىنگ يان دالاي لاما ل بەرامبەر ئەففى قۇناغى دەپنە دىتن، كو ل بەرامبەر ئەنیمایى ل دەف زەلامى ب نافی سۇفيا دەپت. ئەنیمۇس د ئەففى قۇناغىدا يا د ناھەندا خومدا زالە و د عەقلى ژنى يى ھەستى و نەستىدا، ئانكو د خەونىن ژنىدا وەكو ٲاوتزكار دەپتە دىتن. ئەففىرئ ئەنیمۇس دى بىتە ((ناھەندگىر يان ٲەيامبەر د ناھەرا ھەست و نەستى ژنىدا، بۆ نمونە ژن د ئەففى قۇناغىدا بەرىخو دەتە ژيانا سىكسى وەكو ٲىدقىيەكا گيانى، نە ب تنى ٲىدقىيەك و تىربوونەكا ھەز و قالاهىيا جەستەيى، ئانكو ژن د بلندترین ٲلەيىن ئاقابوونا كەسايەتيا دەروونى و ناخوھىيدايە)) (Khan, 2004:99) ھەروەسا ل گەل ئەنیمۇسى يا ئاشنايە، لەورا ژى د ئەففى قۇناغىدا زەلام دەپتە ھەقشكەكن ٲوحيى ھەقتەرىب د ژيانا ژنىدا.

١٠ ٲەنگەھەدان و ئەنجامىن ٲرۇسىسا تاكبوونى

تىۋرىيا يۇنگى بۆ زارڧەكرنا نوینەرىيا ھەقسەنگىي د ناھەرا "ھۆشيارى/ ھەست و نەست" يىن دەروونى كەسايەتيا دكەت، ئەفە ئەو ئاركىتايە يا لايەن ٲوحي ب لايەن ماددىشە گرىددەت و لىگەٲرانا مە يا دۆمدىرئ ب تاكبوونى و ھەستىن تەمامبوونى و ئافراندا كەسايەتيا سەرکردە ب مرؤفى دىخەشيت. ژ سىمايىن ئەففى سەرکردايەتياى مرؤف دىت خالىن لاواز و بەيژىن كەسايەتيا خوە دەستىشان بکەت و ل سەر زال بىت، كو ئەقان بەايىن كەسايەتياى ٲوٲىشالىن بەيژ ھەنە.

تاكبوون Integration يۇنگى ئەف زاراڧى "ئىكگرتنى" ب ٲامانىن ئىزىكىيەكا وەكەھى د سى مژاراند بكارهينايە ئەو ژى ((ئىك: بۆ ناساندنا ئەوئ كارلېكا د ناھەرا ٲشكىن ھەست و نەستى يىن كەسىدا و ٲەنگەھەدانا ئەوئ ئەوا ژ لايى دوالىزمىن ئەنما و ئەنیمۇسى چىدبىت. دوو: بۆ ناساندنا ئەوئ ٲرۇسىسا تاكبوونى ياكو نوینەرىيا سەرەكيا تاكگەٲرایی دكەت، ياكو دەپتە ئەگەرئ ومرار و گوھورىنى و بدەستقەھىنانا ئىكگرتنا گشت ٲارچەيىن دەروونى ژ دەرئەنجامى كۆمبوونا لايەن جودايىن كەسايەتياى سى: بۆ ئاماژەكرنى ل بەرامبەر قۇناغەكا ومرارى، كو ٲترييا جاران ئەف تاكبوونە ل نىقا دوويى ژ ژيى مرؤفى ديار دبىت، ئەفە ئەو قۇناغەيە دەمى مرؤف ل خالا ئىكى يا مە بەحسكىرى ب سەرکەفتيانە دمرىاز دبىت و ھەتا ٲادىيەكى ھەقسەنگى ل گەل ئەنما يان ئەنیمۇسى خۇدا ھەيە. ئەگەر گونجاندن ژى نەبوو ل ئەوى دەمى دى ھەقٲىيىن توند د ناخوھىيا كەسىدا ل بلندترین ئاس خويا بىت.)) (عانى، ٢٠١٧: ٢٦٣ . ٢٦٤) ل گەل ئىكگرتنا ئەقان دوالىزمان يۇنگى ((زاراڧى Syzygy ئى كرىيە، كو د بنەٲەدا ئەف تىرمە ژ زاراڧەكن گەردووناسى ھاتىيە وەرگرتن، بۆ واتايا ئىكگرتنا ھەسارەيان ل گەل ھندەك سىتیران دەپت، يان ئەف

زاراڧە بۇ بەرئىككەڧتتا رۇژ و ھەيڧى د رەوشا رۇژغەيرىن يان ھەيڧىگرتنىدا رادوھستىت.)) (Jung, 1970: 12) يۇنگ دانپىدانى ب ئەوئ چەندئ دكەت، كو ڧەكۆلن ل سەر ھزاران خەونان كرىيە، پترىيا ئەوان خەونان ھەلگرتن چەندىن ھىما و وئەيئ ھەڧىشك بوون.پژەيا ھەرەبلند يا ئەوان وئەيان نوونەرييا تايبەتمەندىيئ جەستەي و دەروونى يئ رەگەزئ بەرامبەر دكر، ب ئەڧى چەندئ بۇ يۇنگى دووپات بوو، كو ئەو وئە و خەيالە دەستەلات و كاريگەرييا رەگەزئ بەرامبەرە د دەروونى مرؤڧيدا، ل دەمى خەونىيئنى دەردكەڧن.ب ئەڧى رەنگى وئەيەكئ مئىنە د گيانى زەلاميدا ب زاراڧى ئەنيمائى و وئەيەكئ نئرينە د گيانى ژنىدا ب زاراڧى ئەنيمۇسى د ناف توخمىن تئورىيا خوە يا دەروونىشيكارىدا ب ناف كرنەڧ دوو لايەنە ژى ژ تەرزىن رەسەن ھاتىنە وەرگرتن و د ناف كۆنەستى مرؤڧيدا ھاتىنە پاراستن و ژ نەشەكئ بۇ ئىكئ دى ھاتىنە ڧەگواسەن و دئ د بەردەوام بن. (Joun, 1980: 6) ب دەريپنا يۇنگى ئاركىتايپئ ئەنيم و ئەنيمۇسى ((ئەو ئەزموونى يئ د سىستەمى بايۇلۇژيدا ھاتىنە تۆماركرن و ھەلگۆلان، ئانكو ئەڧ ئاركىتايپە وەكو ئاميرەيەكئنە خوەئ بۇ چىكرنا دىرؤكا مرؤڧايەتيئ ئافراندينە، د ھەمان دەميدا ڧاكەترىئ بەرپرسيارن د كاراكرن و پاراستنا پەيوەندىيئ د ناڧەرا رەگەزاندا.ب ئەڧى شىوئى ھەبوونا ئەنيم و ئەنيمۇسى پىڧڧىيەكا گرنەگە بۇ مانا جوړئ مرؤڧى و نوونەرييا ئىكبوونەكا نموونەيى بەرجەستە دكەت، كو دبنە دواليزم ژ ھەڧدژان و ئەو ژى دووانەيئ ب ھەڧرا گرئداينە و پەيمانئ ب ئىكگرتنى ددەن و ب شىوئەيەكئ كرىارى دشىت ئەڧى ئىكگرتنى ب دەستەبەيئنىت.)) (على، ۲۰۲۳: ۹) ئانكو ئەو شارمزاىيئ كىكرى د نەستى مرؤڧيدا دياركرىنە، ژبەر كو وەكو دوو پىشكئ كۆنەندامى خوازەيى دەيئە ھزمارتن كو ل دەڧ مرؤڧى وەكو ئەگەريئ بەرپرس ژ پەيداكرنا پەيوەندىيى و پاراستنا ئەوئ پەيوەندىيى د ناڧەرا ھەردوو رەگەزاندا.

د پىگەھاندنا خۇددا د شياندايە زەلام خۇددىيەكئ ئىكگرتىتر پەرورەدە بكت، ب كارلئكرن ل گەل ئەنيمايا خوە ب رىكا پراكىكرنا ئەنيمائى د چالاككرنا خەيالئن خوەدا، ھەرودەسا د شىرؤڧەكرنا خەونئن خوەدا كو لايەنئ نەستى دگەھىنيتە پىشكا ھەست ب ئاگەھيئ، ئەڧ گەشتە ھەڧشىوئەيا ئەوئ ھەڧسەنگىيئ ئەوا د ڧەلسەڧەيا چىنياندا "يئ . يانگ" ھەي، كو كارلئكا ھەڧسەنگىيا ھىزئىيە د ناڧەرا دژيەكاندا ب مەرەما پەيدا بوونا ھەڧسەنگىيەكا دىنامىكى.دواليزما ئەنيم و ئەنيمۇسى ل ژئر نەستىيا مرؤڧيدا ((بزاڧا ب دەستەبەيئنا ھەڧسەنگىيى دكەت ل گەل قەرەبووكرنا ئەوان ھەلويسىت و رەڧتارىئ كو ل سەر ھزرىن مرؤڧى يئن ژيانا ھۆشيارى و بەرھەستدا زالبووين، ھەرودەسا د شياندايە بىتە ھارىكارا تئركرنا ھەزىن ئەنيم و ئەنيمۇسا تاكەكەسى ب مەرەما ئاڧاكرنا كەسايەتيەكا ھەڧسەنگ و پىشتراستتر و باوهرىخو.)) (Cheung, 2023: 20) ئەڧە

ژی پالدمرین دەررونییځن ھاریکارن بۆ بهیزکرنا پهیوهندییا مرۆفان ب ږگهزی بهرامبه.ئەقە ب تنی سەرجه مئ کاریگه ریا فاکته رین دەرڤه نینه، وەکو دایاب یان مامۆستا، بەلکو نوونه ریه کا هیماداره بۆ هیزا دەررونییا ناخوهیا مرۆفی.

ب گه پانه کا کوورتر د ئەقان ئارکیتایپاندا پیک ددەت کو ب ږنگه کئ باشتەر د یاریا ئالۆزا د ناقبه را مهژیی ب ئاگه ه و نه ستا تاکی و نه ستا کۆمیدا بگه هین.ئەنیم و ئەنیمۆس وەکو ږه کئ د ناقبه را نه ستا تاکی و نه ستا کۆمیدا کار دکەن، ئەزموونین تاکه که سی ب نه خشه یین مرۆقییځن گشتگیره گریډمەن.ئەف پهیوهندییە ب تیکه لکرنا پشکین جودایځن دەررونی بۆ ناف نه ستا کۆمیا ئیکگریڤه دچیت و دبیتە فاکته ره کئ سهره کی د گه شه کرنا گهوه ری تاکه که سیدا.ئەف دیتنا یۆنگی دما نه ست وەکو پالدمره کئ سهره کی بۆ داهینانین مرۆفی ل قه لم دای، ل ئەقیرە هه ست ب پهیوهندییا ویزه ی ب دەررونیاسیڤه دهیته کرن، دهمی یۆنگ گۆتی: ((د بنیاتدا ئەفسانه دمریایه که بۆ گه شه کرنا دەررونی ب مه رهمین قه دیتنا شارستانییځن بووری.)) (Covington, 2018: 61).

٢. پشکا دووین

١,٢ کارلیکا دوالیزمان و ږنگه فەدانا ئارکیتایپځن ئەنیم و ئەنیمۆس د ئیکگرتن و ومارا ئەفسانه یا شاهمارانیڤا:

ئەفسانه یا شاهماران ب پهیوهندییځن کاراکته رین خوه قه گه نجینه یه کا دموئه مەندە ژ ږۆسیسا تاکبوون و ومارا ئەنیم و ئەنیمۆس، د شیاندايه ئەفسانه یا ناڤری بۆ تیورییا یۆنگی وەکو نه خشه سازیه کا ږۆهن و واتادار بهیته هه لیزارتن، ژیه ر کو ږرانییا به رزەنگین تیورییځن ږولئ خوه د ناف ته قنئ ئەفسانه یڤا گپراینه. ل ئەقیرئ قه کۆله ر بزاقئ دکەن کو چه ندین ئالییځن گرنه ژ ئەفسانه یځ ب خواندنه کا دەررونییځی پشچاف بکەن.

٢,٢ ږنگه فەدانا ږۆسیسا تاکبوون و ئەنجامین ئەوئ د ئەفسانه یا شاهمارانیڤا

تیگه مئ تاکبوونئ ئاماژه یه بۆ ئەوئ چه ندئ، کو هه می ږارچه یځن دەررونی پیکه گریډاینه و ژ هه قو ناهینە جودا کرن، د هه مان دهمدا هه ر تاکه که سه ک د ناخئ خومدا ږنگه فەدانا گشتیه وەکو پشک ژ نه ستی کۆم. ئەقجار بۆ د ده ستقه هینانا ئیکگرتنا که سایه تیځ مرۆف پیدق ب ئەنجامدانا ږۆسیسا تاکبوونییه، یا کو دبیتە ئەگه ری نیاسینا مرۆفی و پهیوهندییا ئەوی ب به شین دەررونیقه. ئەگه ر ئەفسانه یا شاهماران قه بکۆلین دئ بۆ مه دیار بیت، کو ئەفسانه هه لگرا په یاما تاکبوونییه و د چه ند قۆناغانرا ل سه ر ږولین کاراکته ران به رجه سه ته دبیت، ئەو ژئ:

وهكو يۆنگ ئاماژە پى ددەت كو پىرۇسىسا تاكبوونى ل دەق مرقى د نىقا دووئى

يا ژيى مرقىدا ب ئەنجام دگەهيت. ئەقجا-دبىنن كو پاشايى دەقەرى زۆردارىيەكا بېھەميا

ل دەقەرى كرىيە، ھەر وهكو د ئەفسانەيىدا ل دوو قۇناغىن ژيى ئاغى ئاماژە پى ھاتىيەدان.

ل قۇناغا ئىكى يا ژيى ئاغى د قەگىرانا ئەفسانەيىدا ھاتىيە، ل دەمى كچەكا ژىر و

جوان دىيە ئەقىندارا كورپى ھەزارەكى: "كورە مامەكەى ئاغى گوندە، ئە رىي پى ئو و

خۇلامەكانى كورەكە دەگرن و دەيەنە مالى كچەكە، ئاغا يەكسەر كورەكە

دەكوژىت و ئە نىو گوندە بلاوى دەكاتەوہ كە كچەكە پاكىز نەبوو،... خەلكى

گوندەكە شاماران بە خىانەت تاوانبار دەكەن، دوى پاكردن دەكەوتتە بىرىكى قۇلەوہ"

(شاماران: ۱۱) ل ئەقيرى ئاغا پۇلى (خۇد) يى پارچەيا ھەستدار دگىرپىت، ھەرەسا بۇ جارا

دووئى و نەخوہشبوونا پاشاى كو نىقا دووئى ژ ژيى ئەوييە و دووماھىك ب پىرۇسىسا

تاكبوونى دەيت. پشتى شاماران كەقتىيە د بنى بىرىدا و ماران دلۇقانى پى برى، ھەتاكو

كرىيە شاھبانۇيا خومل ئەقيرى شاماران دى رەنگشەدانا لايەننى ئەنيمايا دەروونى د جىھانا

ژىرى "نەستى كۆمىدا" بەرجەستە كەت، كو ژ لايى جىھانا سەر زەمىن "ھوشىقە" ھاتىيە

كپكرن. د رەودانىن ئەفسانەيىدا ديار دىت، كو گەشتا تاكبوونى د ئەفسانەيىدا ب

ئاماژەيىن پىرەمىرى ژىر و رىنشانەنەر، گەشتا دەروونى دەستپىدكەت دەمى ((ل شارستانىيا

رۇژھەلاتى مرقەكە ب ناقى زىيال ھەبوو، ئو مرقەكە ژىر و ھەكىم و شارما بوو، زاناپەكى

مەزنى دەمى خوہ بوو، پەرتووكەكا زىيالى ب ناقى "خومزايىا جىھانى" ھەبوو، د وئ پەرتووكى

دا ل سەر ھەبوونا باژىرپى بن ەمردى يى ماران نقىسى بوو.)) (شاماران: ۸۱) ئانكو ئەقى

پەرتووكى نەخشە و پلان و زانىارى ب كاراكەتەرى سەرەكى دان، كو مىنا مىراتەكى ژ

بابى ئەوى، كو كورپى ئەوى جامىساب دى پۇلى "ئەز . ئىگۆى گىرپىت، ئەوى ھەست ب

ھەبوونا ھندەك ئاماژەيىن جىھانا ژىر زەمىنى و ئەننىيان دكر، ئەوئىن ژ پەرتووكا بابى خوہ

بەيستىن. ((د پەرتووكىدا باقى وى دگۆت مارىن ژىەر مرقان رەقيانە و خۆ كرنە بن ئەردى،

شاھبانۇيەكا وانا جوان و بەدەو ھەيە، كو ناقى وئ شاھمارانە. ئەف شاھبانۇ، وسان

جوانىيەكە نايىتە پەسن دايىن.)) (شاماران: ۸۲). ژ ئەقان گۆتەن و گەپانا بەردەوام يا

جامسابى بۇ دەرگەھى جىھانا ژىر زەمىنى نمونەيىن ھەبوونا قالاھىيەكا دەروونى بەرجاڧ

دبن، ل گەل بزاقا گەشتكرن بۇ پركرنا ئەوى قالاھىيى و قۇناغىن دەستپىكا پىرۇسىسا

تاكبوونى دەستپىدكەن. لەورا ((جامىساب پىرانيا جازان دەرەكەتە چوئى ل وەلاتى شامارانى

دگەپىا، دگوت: دبە كو ئەز راستى گەنجىنەيەكە بن ئەردى ژى بەيم و دەولەمەند بى.))

(شاماران: ۸۲). ل گەل ئەقان ھەزاران جامىساب پىرۇپرووى ترسىن داھىلاى و لايەننى

قەشارتەيىن دەروونى خوہ دىت.

قەدىتەن جامسابى بۇ بىرا ھىنگىنى ((ب چاھىن خۇ باۋىر نەكربو، تا ژ ۋى ھات ژ ھىنگا بىرى خوار، زىخۇ خۇ ب ھىنگا داگرت...، ژ دلخۇشىق دىكر بىرپا، دگوت: بىرا ھىنگىيە! ئەزى پىخۇش پەرگاڭ و دىمەندەم)) (شاماران: ۸۲) ئەقە دىتە ھىمايەك ژ ئەۋى خەشىيا مەۋى يا ژ خەشىيىن ژيانى ۋەردىگىت و دىنە بىئاگەھىيىن دەمى، دىكو مەۋى ژ ئەزىمونا قەدىتەن كەۋىراتىيا ناخى خە و نىاسىنا ناسنامەيا (خۇدى) دۋور بىكەن. لەۋرا ((ھات بىرا ۋى، باقى ۋى د پەرتوۋىكىدا بەھسا ۋى پىئا نەپەنىيا كە دچو ۋەلاتى بن ئەردى دىكر و گوت كە ئەۋ پى ژىنى بىرەك دچە لى جامساب ژىر دلخۇشىيا خۇ لىسر بىرا ھىنگى، نەھا لىسر قى تىشى پىر ھىز نەدىكر)) (شاماران: ۸۵) د پەۋدانىن ئەفسانەيىدا يەكەيەكا دى يا دىروۋى دى ب پۇلى خۇ پابىت، ئەۋ ژى "سىبەرە" سىبەر دىروۋى مەۋىدا ئەۋ لايەننى قەشارتىيە ژ سىفەتپىن داھىلايىن مەۋى چ "خىانەت، تەماى، ھەسۋى، تىرنەبۋى، كەرب..." كە ئەقە يەكە ب زەلالى دىرپىننى ژ ھەقپىكىدا د ناھىرا ئىگۋ و سىبەرىدا دىكەت. يۇنگ تەكەزى ل ئەقە چەندى دىكەت دەمى دىپىزىت: ((پەۋسىسا راستەقىنەيا تەكەۋى ب پەنگەك گىشى ژ بىرنەكا كەسى يان ھەقپىيى ئازاران ل گەل كەسىن دۇرھىلىن دەستىدەكەت، ھىدى ھىدى بەرەق پەيىن بىلند دىت، ل ئەقەرى ئىگۋ ھەست ب ھەندەك ئارىشەيان دىكەت، كە ژ ھەقپىيى ھەزىن ئەۋى و ياسايىن زەدەقە ل سەر ۋى دىپەنە سەپاندن پەيدا دىت.)) (يۈنغ، ۲۰۱۲: ۲۱۶) ئەقەجار كەفتەن جامسابى بۇ بىنى بىرى قۇناغەكا دىيە ژ پەۋسىسا تەكەۋى، ئەۋ ژى چوۋنا د ناھى جىھانا ژىر زەمىنىدايە. ئەۋ جىھانا كە جامسابى بۇ پەكرنا قالاھىيا دىروۋى خە گەشتە تەكەۋى بۇ كى.

ئەقە قۇناغا گىرگە و نوى دىتە ئەۋى بۇ جىھانا ژىر و دىدارا ل گەل شاھماراننى ۋەكە سىمبۇلا نەيىنى و لايەننى قەشارتىيىن نەستى خە پەۋىرۋى جامسابى بۋى. شاھماران ۋەكە پەنگەھەدان ئەنىمايا جامسابى گىرگەن رۇلى خە د گەشتە تەكەۋىدا دىگىرەت يەكە يۇنگى ئامازەپەكرى ((ئەنىما بەرپەسە ژ شىاننى زەلامى بۇ قەدىتەن ھەقپىيەكا گونجە بۇ ژيانا ھەقپىيى، چۈنكى ل ئەۋى دەمى تەھزىنا لۇزىكى يا مەۋى نەشىاي ئەۋان راستىيىن د ناستى نەستىدا بىنىت، ھىنگى ئەنىما دىتە ئامرازى قەدىتەن ئەۋان، مينا پادىۋىيەكا ناخۇى كە ب تىن تەۋزەمەكا دىاركى ب دۋىرى و دىپىيەكا تايەت ژ دەستىۋەرداننى و پاراستى كار دىكەت، بىكو چ دەنگەك كارىگەرىيى لى بىكەت و پىشكار بىت، ۋەسان ئەنىما پۇلى پىيەرىيى بۇ ناھى جىھانا ژىر زەمىننى و چوۋنا ناھى نەستى كۆمى دىگىتەبەر)) (يۈنغ، ۲۰۱۲: ۲۴۷) ئانكە گىرگىيا ئەركى ئەنىمايى ب پەنگەكى دىار بۋى، كە پۇحا زەلامى بۇ پاسپاردەن ئەۋان بەيىن ناخۇىيە ئەۋى ئاراستە دىكەت و پىنىشانەمىريا ئەۋى بۇ چوۋنا د ناھى كۋىراتىيىن دىروۋىدا دىكەت. يۇنگ د ئەۋى باۋەرىيىدا بۋى، كە ھەمى ھىز و ھەست و گىرگىيانا سۇزدارىيى ب ئاۋايەكە راستەۋخە دىكەنە ژىر

کاریگه‌رییا نه‌ستی کۆم، بۆ نموونه گه‌له‌ك جارێ تێگه‌هێ عاشقبوون یان ئه‌فه‌یندارییێ د ئێكه‌م دیتنیدا مڕۆف تووشی ئه‌فه‌یندارییه‌كا راسته‌قه‌ینه کرییه، بێگومان ژ لایێ لۆژیکیه‌ یا بیواتایه، به‌لێ یۆنگی

ئه‌ف چه‌نده پێشنیار کرییه، كو ((ئه‌ف به‌رئێكه‌كه‌فتنا دیتنا ئێكی و تێكه‌لبوونا سۆزداری ئه‌وا د ڕه‌وشه‌كا ژ ئه‌فی ڕه‌نگیدا ڕویدده‌ت، د راستیدا ئه‌نجامیێن نیاسینا دهروونی مڕۆقه‌ینه ب هه‌بوونا ئارکیتایییێن ئه‌نیم و ئه‌نیمۆس، كو ب ئاوايه‌كی نه‌ستی . بێئاگه‌هییێ ل سهر كه‌سایه‌تییا دی ده‌یه‌ته شڕۆقه‌كرن و پراكتیکرن.)) (Fleer, 2014: 23) ئێكه‌گرتنا ئه‌نیم و ئه‌نیمۆس سهره‌پای هه‌می ناسته‌نگان ڕۆله‌كی سهره‌كی د پڕۆسیسا (syzygy) دا دگێرن. بۆ نموونه ئێكه‌گرتنا ته‌مام یا جامساب و ئه‌نیمایا ئه‌وئ كالێكا د ناڤه‌را هه‌ردوو كاراكته‌راندا، دیدارا ئێكی نوونه‌رییا به‌رئێكه‌كه‌فتنا هه‌ردوو جیهانیێن "هه‌ست . هۆشی" مڕۆقی و "نه‌ست" جه‌ئ جیهانا ئه‌فسانه‌یی دكه‌ت. "جامیساب و شاهماران ژ دوورقه‌ های ژ هه‌ف بوونه بێكه‌هه‌ف بییێن هه‌ز ژ هه‌ف كرنه،، هه‌زكرن و ئه‌فه‌ینییا لسه‌ر خومه‌زایێ، ئه‌و تشت بوو كو دلێ جامیساب ب دلێ شاهمارانی و یێ شاهمارانی ب دلێ جامیسابی هه‌ گرتیدا بوو. ئه‌ف دبوو ده‌ستپێكا ئه‌فه‌یندارییه‌كا گه‌رم و هه‌له‌ز" (شاهماران: ۹۲)، به‌رئێكه‌كه‌فتنا دوالیزمیێن ئه‌نیم و ئه‌نیمۆس و نه‌ستا كۆم ل سهر كاراكته‌رییێن سهره‌كی ڕه‌نگه‌ده‌ده‌ت، هه‌روه‌كو ئه‌نیم ب ڕۆه‌نی هاتییه‌ دیتن. ل ئه‌فه‌یێ ئه‌نیمۆس ل سهر وینه‌یێ بریارده‌ره‌كا وێره‌ك د سهرده‌رییا شاهمارانیدا دیار دبیت، یۆنگی ئاماره‌پێکرییه‌ كو ((گرنه‌گرتن دمه‌كه‌فتنا ئه‌نیمۆس د شیوه‌یێ "باومه‌رییه‌كا پیرۆژ" دا دیار دبیت، دمه‌ی ژنه‌ك ب باومه‌رییه‌كا مه‌زن و ب ده‌نگه‌كی بلند و پێداگی‌رییه‌كا نێرینه ته‌كه‌زێ ل سهر بریاره‌كی دكه‌ت.)) (یونگ، ۲۰۱۲: ۲۴۵) ئه‌ف نموونه هاته‌ پێش ل دمه‌ی "پۆژه‌كی ومزیر و جقاتا شاهمارانی ل دیوانی روونشتیبوون، بێده‌نگییه‌یه‌ك كه‌فتبوو سهر جقاتی. ده‌نگی شاهمارانی بێده‌نگی بری، وئ گوت: گه‌لی ومزیریێن من ییێ هێژا و جقاتا من، وه‌ك هه‌وه به‌یست، من دل هه‌یه دگه‌ل جامیسابی ئاده‌میزاد، خۆ جووت بكه‌م" (شاهماران: ۹۳)، چونکی هه‌ر لایه‌نه‌ك بزاڤا تمامبوون و فێربوونا لایه‌نی دی دكه‌ت، وه‌كو جامیساب نوینه‌رییا جیهانا بلند و سهر زه‌مینی، و هێزا عه‌قل و لۆژیکی و گه‌ریانا ل دووف زانییێ دكه‌ت. شاهماران نوونه‌رییا جیهانا ژیر زه‌مینی و هێزا سروشتی و نه‌یینییا فه‌شارتی دكه‌ت، شاهماران هه‌لگه‌را زانییه‌كا كووړه هه‌روه‌كو د ژێدهراندایا هاتی كو خوداوه‌ندا زانیییه‌. ڕووبرووبوونا ئه‌وئ ل گه‌ل جامیسابی، هه‌بوولكرنا ئێكدو، ئێكه‌گرتن و له‌هه‌فگوه‌پێنا زانییێ، جامیساب وه‌كو كاراكته‌ری سهره‌كی د ئه‌فسانیدا، ل ئه‌فه‌یێ هه‌فه‌سه‌نگییا ناخه‌وی یا دهروونی و گوه‌پێنا جفاكی چیبوو، ئه‌فه‌ زی بوو ئه‌گه‌ری ومارا ڕوحن و پڕۆسیسا تاكبوونی ب كارلیكا د ناڤه‌را ئێگۆ و خود و ئه‌نیمایێ په‌یدا بوو، و هه‌می پێكه‌ه بوونه یه‌كه‌یه‌كا هه‌نه‌قه‌تیایی و

په یوه نندیدار ب ټه ټی رڼګی پټاژوویا پټشفه چوونا روودانان بهر دموام دبیت و جامیساب بهر دق جیهانا سهر زمینی ټه دګه ریت، پستی چارده سالتن مانا د نه ستیدا، پستی خه ریبیا زیده ژ دایک و واری ټه وی ل دهق چټووی، ټانکو ل ټه ټیړی "ټیګو" هه ست ب هندهک هه یان پټدقییان ل جیهانا سهری دکهت، کو زده رټه ی جیهانا ژیر ده ټنه دیتن. ههر وهکو یونګ ټامازهی پټ ددهت: ((د پرانییا ټه فسانه یاندا ژ بو مانا پرؤسیسا تاکبوونی هیزا سحر یان چاره سهری ب ګه لهک رڼګان ده ټنه دیتن، وهکو چاره سهری ب بو ټاریشه یه کا به شی هه ست و هو شی، ژ ټه وان ژی په نای بو په یداکرنا "ټاټا ژیان، یان سی داقین ژیرین ژ پرچا شه یانی، یان قوفلین ژیرین ژ پرچا کچه ک" سهر دپای ټه وی چهندي د هه می ټه فسانه یاندا شه دیتن ټه فان ټامرازین چاره سهری پرؤسیسه کا مانديکهر و ب زحمه ته بو ب ده سته هینان.)) (یونګ، ٢٠١٢: ٢١٦ . ٢١٧). د ټه فسانه یا شاهماراندا هه مان ټیکچوون ل جیهانا سهری چټدبیت، ټه وی نه خوه شبوونا پاشییه، چاره سهری ټه وی ژی خوینا شاهبانویا جیهانا ژیر زمینی "شاهمارانیه" کو ل ټه ټیړی پاشا وهکو نیقا دووی ژ ژیی "خود" رټی خو ده ګیړیت. داویا ټه فسانه یی و پستی راده ستبوونا جامیسابی ل بهرامبه ری زورداریا پاشای، ل ټه ټیړی فیلبازیین و مزیرین پاشای و پلانا کوشتا جامیسابی رټی خو دګیرن، چونکی تاکه کهسه نه ټییا درګه ه جیهانا ژیر زمینی دزانت، ژیر کو چاف ب شاهبانوی که ټتییه، له ورا خوینا ټه وی ژی هه مان هیزا چاره سهری نه خوه شیا پاشای هه یه، هینګی جامیساب نه چار دبیت سؤزا خو ل ګه ل شاهماران بشکټیت و درګه ه جیهانا ژیر زمینی و میرګه ها شاهبانوی نیشانی ټه وان بددهت، ((به یانییه ک زوو ستیرناسین پادشاهی ده ست ب خواندنا خو یا ټه فسوناویکرن، شاهماران خو یا بوو، من دقا چ باومریه ک ب ټاده مزاد نه هینایه، لی تشتی هه ومیایه، ټیدی هه ناګه ر.)) (شاماران، ١٠٢-١٠٣) پستی په یدابوونا ټه ټی ګرټی پټدقییه کار بو ټه کرنی به ټته کرن و ههر یه که یه کا دموونی مرؤقی ب رڼګه ک ټه ټه نګ مفادار بیت، له ورا ژی ژ خوینا شاهماران سی په یاله ده ټنه پرکرن و پټدقییه پاشا و وزیر و جامیساب شه خون ((دوای ټه وی سهری شاهماران ده برن، جامیساب ده توانیت سیهم پیاله ببات و حکمهت و مه ریفه و مرېګریت، پیاله ی دووم پادشا ده یخواته و دمرمانه بو دهردی شاهی، پیاله ی سیهم جادووګه ر ده یخواته و دهری)) (شاماران: ١٥). د پرؤسیسا تاکبوونیدا ب شیومه یه ک یه کسان هه می یه که یین دموونی کو مټه دبن و پارچه یه کا هه نه ټه تیای دنافرین، د ټه نجامدا مرؤقه ک ته مان و ژیر و جودا ژ ههر که سی ب که سایه تییه کا نوو ټاټا دبیت.

د شياندايه تاکبوونا که سایه تییخ د ئه فسانه یا شاهمارانیدا د چند خاله کین پیکه سیدیا ده ستی نشان بکهین:

ئیک: که شتا قاره مانی: که شتا جامیسابی بو شه دیتنا شاهمارانی وه کو نمونه یه که ئیک گرتنا که سایه تییخ دهیته زانین، کو ژ زنجیره یا "جودابوونا جامیسابی ژ زینگه ها نهوی و پیکه کشتن بو جیهانه کا نه دیار ده ستی پیکه ت. روو پروو بوونا نه زمونه کا نوو وه کو نه زمونا ماران. که گه پریان، پشتی دیدارا شاهمارانی قاره مان ب که سایه تیه کا نوی و پری زانین و هوشمه ندی که ده گه پیت."

دوو: ئیک گرتنا دژییه کان: بهر ئیکه کشتن و چی بوونا په یوه نندیان د ناقبه را جامیساب "نونه ری جیهانا سهر زمین" و شاهمارانیدا "نینه را جیهانا ژیر زمین" وه کو دوو لایین دژییه کین ئیک گرتی د که سایه تیه د دهیته دیتن، سهر مرای په نگه دانا سیفه تین نه نیما یخ د دروونئ جامیسابیدا و سیفه تین نه نیمؤس د دروونئ شاهمارانیدا.

سئ: روو پروو بوون ل گهل سیه ری: روو پروو بوونا جامیسابی ل گهل ماران د شياندايه ب نوونه رییا "لایه نئ تاری و مه تر سیدار" یخ که سایه تیه بهر جهسته بکهین، کو جامیساب د پیکا نهوی روو پروو بوونیدا فیتر دبیت کو سهر مده ریی ل گهل ترسئ و لایه نین خوه یین نهیئی و شه شارتی بکه ت.

چار: ئیک گرتنا نه نیما یخ: د شياندايه شاهمارانی وه کو نوینه را روحا نه نیما یا جامیسابی وینه بکهین و په یوه نندیان د ناقبه را نه واندایه نیما یخ ئیک گرتنا لایه نئ نیر و میی که سایه تیه یی.

پینج: که هشتن ب خؤد (الذات): چا پی که کشتن جامیسابی و شاهمارانی دهیته هژمارتن ب که هشتن ب (خودی)، کو تیدا جه میساب د که هیهته کو ورتین لایه نین که ساتیا خوه.

شهش: گوهورپنا که سایه تی و نوی بوونئ: زانین و هیزا نوی بوونئ یا کو جامیسابی ژ شاهمارانی و مرگرتی، نیشانا گوهورپن و دووباره نوو بوونا که سایه تیه یی.

۳،۲ کارلیکا دوالیزمان و په نگه دانا ئارکیتایپین نه نیما و نه نیمؤس د ئیک گرتن و ومارا نه فسانه یا شاهمارانیدا:

د تیوریا کارل گؤستاف یؤنگیدا گرنگترین و ئالوژترین تیگه هیئ دروونناسیا کویر هه بوونا هه ردو ئارکیتایپین نه نیما و نه نیمؤسینه، وه کو دوو هیژین دهقه را نه ستی کؤمئ ب پروسیسه کا بهر مده و امیدان د خوه گونجاندن و هه قسه نگیکرنا

دەروونى مرقۇيدا رۆلى دگېرن. ئەفسانەيا شاھمارانى د كاراكرا ئەقان ھەردو ھېزاندا لايەنن ھەست و ھزرى ل سەر كاراكتەرىن خوە بەرجەستە كرىنە، وەكو دوو ھېزىن ھەقدژ و تەمامكەرىن ھەف پىكھاتا پىرۆسىسا تاكبوونى ئافراندىيە.

ئەگەر بېرسىن ئەرى ئەگەرىن زىندىمانا بەرھەمىن فۆلكلورى يان ئەفسانەيەكا فۆلكلورى وەكو ئەفسانەيا شاھمارانى ھەلگرا چ نەئىيەكپىيە، ھەتاكوب نەمرى ژ نەژادەكى بۆ ئىكى دى جەئى خوە د بېردانكا مللەتئ كوردا بكتە؟ ئىكسەر ل بەر تىرۆژكىن ئەقى تىورىيا يۇنگى بەرسقەك خوە ددەتە پىشىيا ھەر دىتەكئ، ئەو زى پەيوەندىيا ئەفسانەيا شاھمارانى ب ئاركىتايپانقەيە. ئانكو ب گوھدارىكرن يان خواندنا تىكستئ ئەقى ئەفسانەيى ئاركىتايپىن نەستا كۆمى ب پەنگەكى كو نە ل ژىر دەستەھلاتا مرقۇى چالاك دىن. گوھدار ھەست ب ئاشنابوونەكئ ل گەل ناھەپۆكا ئەفسانەيى دكتە و وەكو زمانەكئ نەئىيى نەستى مرقۇى كار دكتە. ئەف مىكانىزما كاركرنا ئاركىتايپان د كوورائىيا ناخى مرقۇيدا ب بەردەوامى كارىگەرىيا خوە ھەيە، ژبەر كو ئاركىتايپ سنوورى دم و جەى دبەزىنىت و دبىتە ئەگەرى وەرگرتنا خوەشىيى ژ ئەفسانەيى ھەر ژبەر ئەقى چەندئ د نەستى كۆمىدا ھەردەم زىندى و نەمر دىنىت. ل ئەقىرى ئەم دئ بزاقئ كەين كو چالاكبوونا ئاركىتايپىن ئەنىما و ئەنىمۆسى ل گەل قۇناغىن وەمرارى د ئەفسانەيا شاھمارانىدا بەرجەستە كەين.

٤،٢ بەرجەستەبوونا ئەنىمايى و قۇناغىن وەمرارى د ئەفسانەيا شاھمارانىدا:

ئەنىما وەكو نوونەرا رۇحا مېنە دەروونى زەلامىدا، لايەنئ ھەستىار و نەرم ژ ساخلەتېن ژنان د ناخى مرقۇيدا پەنگە ددەت، ئەف بنىاتئ دەروونى بەرپرسە ژ ھەلگرتنا ھەستىن كوير و نەئىيان، كو شىانا ھەقسۆزىيا دەروونى ل گەل كەسى بەرامبەر ھەيە. ئەف ئاركىتايپە دەمى گوھدارىكرن يان خواندنا تىكستئ ئەفسانەيا شاھمارانىدا د نەستى كۆمىيى كەسى نىردا چالاك دبىت، ئەفجار ب رۆلگىرانا شاھمارانى د پويدانىن ئەفسانەيىدا ئەنىما ژى مل ب ملئ گرپىا ئەفسانەيى د كارلپكا كاراكتەراندا پەيدا دبىت و وەمرارى دكتە. وەكو ئەقان قۇناغىن ل خوارى ديار كرى:

١،٤،٢ قۇناغا ھەوايى Eva: قۇناغا غەرىزى و لايەنئ بايۆلۆژى قەدگىرىت، شاھماران وەكو پاشخانەيەكئ نوینەرىيا ئەقى قۇناغى و پەيوەندىيا ئەوئ ب سىروشت و غەرىزىن مرقۇقىھە ھەيە، وەكو ئافراندىيەك ب سىروشتى خوە دووانەيى بەرجەستە دكتە. ((جامىساب كەتە ناھ ھەيوانا مەزن و پىر نەخشا قەسرى. ژ دووھە نىقمار و مرقۇھەك ل سەر تەختى زىرىن روونشتى، پووب كەن ل بەندى نىزىكبوونا جامىساب بوو، شاھماران ل پىش چاقپىن وى ھىش جوانتر بوو، وى دەما پەرتووكا باقى خۇ خاندبوو، پەسنىن باقى وى پىن ل سەر روويى

شاهمارانئ دل ژ جاميساب بر بوو. ئېدى ترس و د دلدا نه مابوو. لېر بهدموييا روويئ شاهمارانئ ژ خۇدا چوويوو. ئاگرئ ئەفينا دلئ وى خورتتر پېكەوتوو.)) (شاماران: ۹۲). ئەف پېكەتە ژ نېف مرؤف و نېف مار، نوينهرييا ژماريهكا واتا و هېمايان دكەت، ژ هېز و دەستهلەت و خۇپاگرېئ، زېدەبارى دووپاتكرنا دووانېن ئەنيمائى ژ بالكېشى و مەترسیداریيئ، كو پەنگهەدانا ئالوزييا پەيوەندييا د ناقهرا مار و مرؤقاندا دكەت.

۲،۴،۲ قۇناغا هېلېن Helen: بەحسئ لايەنئ ديتنا جوانى و دلداريئ دكەت، ل قېرئ شاهماران ب جوانيا خوه دبیتە نوونەرا قۇناغا دوويئ يا ئەنيمائى، ژېر ئەوئ بالكېشيا ل دەف كەسئ دى چېدكەت. بۇ نموونە دەمئ ل سەر ديتنا جاميسابى بۇ شاهمارانئ هاتيه ((باقئ وى كېم پەسنا شاهبانوويا ماران شاهمارانئ دابوو. شاهماران ل پېش چاقان هېش جوانتر بوو... ل بەر بەدموييا روويئ شاهمارانئ ژ خۇدا چوويوو. ئاگرئ ئەفينا وى خورتتر پېكەتبوو.)) (شاماران: ۹۲) ل ئەقېرئ لايەنئ مېنە هەر ژ جوانيا دېمى و هەبوونا لايەنەكئ گيانى ژ ئەفینداریيەكا زېدەتر ژ تشتېن بەرهەست كو ئەو ژى ((هەزكرن و ئەفینيا خومزاي، ئەو تشتە بوو كو دلئ جاميساب ب دلئ شاهمارانئ و يئ شاهمارانئ ژى ب دلئ جاميسابى قە گرئ دابوو، ئەف دبوو دەستپېكا ئەفینداریيەكا گەرم و هەلەز.)) (شاماران: ۹۲) كەفتنا جاميسابى ب دافېن جوانى و فيانا شاهمارانئ ئەنيمائى قۇناغا دوويئ رادگەهينيت و ئەفسانە بەردەوام دبیت.

۳،۴،۲ قۇناغا مەريەم Mary: ل ئەقېرئ لايەنئ روحي ژ پەيوەندييا كاراكترەين مە دەستپېدكەت، شاهماران وەكو روخا هەفكار و تەمامكەرا جاميسابى يا گيانى پشكدارى رویدانان دبیت، ب پېرؤزكرنا پەيوەندييئ كو ژ قۇناغا دیدار و چاڤپېكەفتئ دەريازى تەقلیهقبوون و برپارا هەقزینیئ دین، دەمئ شاهبانؤ دبېژیت: ((گەلى وەزیرین من یین هېزا و جقاتا من! من دل هەیه دگەل جاميسابى ئادەمیزاد، خۇ جۇت بكەم. ئەز دزانم ئەفە نه تشتەكئ وسا هېسان و ئەفە دەرڤهیی ئادەت و تورمېن مەیه. ئئ بەلئ من یەكئ دن ناخوازم.)) (شاماران: ۹۳) سەرەرای جېبەجېكرنا مەرجېن جقاتا شاهنشین پەيوەندی هاتە پېرؤزكرن، جاميساب ئەركئ پاراستنا رۆلئ نەپنیا شاهمارانئ و جیهانا ئەوئ وەردگریت.

۴،۴،۲ قۇناغا سۇفيا Sophia: ئەنیمائى ل ئەقېرئ قۇناغا ژیرمەندی و ئېكگرنا لايەنئ دەروونیيئ مرؤفیه، بۇ گەهشتن ب گوپیٹكا ئاستئ ئاقابوونا كەسایەتى و تاكبوونئ، رۆلئ زانین و حیکمەتا مېتە دگېریت. شاهماران وەكو جوانترین دیمەنئ ئەنیمائى مېنە رۆلئ خوه دبینیت، ئەو ژى شيانا دانا زانستی و چارەسەركرنا نەخوەشیانە، ئەفە ژى نیشانئین هېزا گوهورپنا ئەنیمائینە، دەمئ ب شیوہیهكئ دروست تېكەلى كەسئ دى ئەنیمؤسئ دبیت، دەمئ كو شاهماران داخوازیيەكئ بەرى مرنا خوه دكەت و دبېژیت ((من داخوازیهك

هەری داویڤ ژ وە هەیه و ئەقە یە: ژ خوینا من پالەییڤ پلشین بدەنە پادشاهی یا دوویەمین بدەنە وەزیری و یا سیەمین ژى بلا جامیسابرا بە.) (شاماران: ۱۰۳). ئەق بریارا شاهماران ددەت، لایەن نەرتنی ژ ئەنیمۆس ل دەق چالاک بوویە هەتا بریارەکا توند بدەت، سەرەرای ئەو چەند ب میناکا خوداوەندا ژیرمەندیی دەیتە نیاسین، بەل ددەم ئەنیمۆس دبیتە خودان دەستەلات ل سەر هەرمەم دەررونیی ژن، ل ئەوی ددەم د رەفتاری ئەواندا بەرجەستە دبیت. ((دوای سەری شاهماران دەبرن، جامیساب دەتوانیت سیەم پالە ببات و و حیکمەت و مەعریفەت و ەریگرت پالە دووم پادشا دەخواتەو، دەبیتە دەرمانی دەردی پالە یەکەم جادووگەر دەخواتەو و پتی دەریت) (شاماران: ۱۵) ئەق فەگواستنا بیریژیا شاهماران بۆ هەفتینی ئەو ب نارمانجا گەھاندنا جامیساب بوویە بۆ بلندترین ئاستی زانین و نیاسینا تەمام و کاملانا گەشتنا کەسایەتیا ئەوی ب ئاستەکی بلند ژ ھۆشیاریی، لەورا ژ ل ئەقیر ب ھاریکاریا ئەنیمای جامیساب گەشتە گۆپیتکا پڕۆسیسا تاکبوون و ھەردوو جیھانی سەر و ژیر ب ئیک گەشتن. زیدەباری گۆشەنیگایا ئاسۆی پاشەپۆژی کو پستی شاھبانۆ بریارا جەنشینیا کچا خو پەسەند دکەت. ((ئ بەل شاهماران ھیش نەمری بوو، ژ لەورا بەری مرنا خۆ ببوو خومدی کچەک. پستی مرنا و ب س پۆزان د کچا شاهماران د چاردە سالییا خۆدا بەاتا دنیای.) (شاماران، ۲۰۱).

قۇناغ	ساخلمت	رمنگەدان د ئەفسانەیدا
هەوا Eva	قۇناغا بايۇلۇژی و گری دان ب سروشتیە.	کەسایەتیا شاهمارانی و دووانەیا مارو مروقی.
هیلین Helen	قۇناغا ھەستداربوون و بالکیشیا جوانیی.	دیدارا شاهماران و جامیسابی و داخاریوونا ئەوی.
مەریەم Mary	قۇناغا پیرۆزی و تیکەلبوونا روحی.	پیرۆزکرا پەیموئیدی و پیکهینانا خیزانی.
سوفیا Sophia	قۇناغا زانین و حیکمەتا فەکری	دانا خوینا شاهمارانی وەکو دمد و دەرمان و ژیرمەندی.

خشتەیی ژمارە (۱) قۇناغین و مرار ئەنیمای د ئەفسانەیا شاهمارانیدا

۵،۲ بەرجەستەبوونا ئەنیمۆس و قۇناغین و مراری د ئەفسانەیا شاهمارانیدا:

ئەنیمۆس ئەو پوچا نیرینەیا یا د دەررونی ژناندا پۆل خوە دگرت. گرتگرتین سیمای ئەنیمۆس سەرگەرمی و ویرەکینە کو ئەو ژى ئالۆزترین پشکا نەستا کۆمییە، ب ھیمایا ھیز و ئیرادە و بریارین لۆژیک دەیتەنیاسین. ئەق تاییەتمەندیی نیرینە ل سەر پۆل کاراکتەر ئەفسانەیی رەنگەدەت، لەورا ل ددەم خواندن یان گوھداریکرا

ئەفسانەيا شاھماراننى خوندەقانا كچ ژى خوەشپەكا تايەت ژ بەرھەمى وەردگريت. ئەقە ژى بۇ پەيوەندىيا خوندەقانا كچ بۇ نەستى ئەوئى يى كۆمى دروستكى دزقريت. ھېدى ھېدى ئەنیمۇس چالاك دبیت و بەرەق قۇناغىن وەرارئ دجیت. د شاندايە ل دووف تیۇرییا یۆنگى ئەقان قۇناغان بۇ سەر چار قۇناغىن جودا پارقە بكەين. ل ژیری دى بەحسئ ھەر چار قۇناغان د ئەفسانەيا شاھمارانىدا كەين.

۱،۵،۲ زەلام وەكو ھىزا جەستەيى Tarzan؛ ئەق قۇناغا ئەنیمۇسئ ھەر ل دەستپىكا ئەفسانەيى ژ كەسایەتیا جامیسابى دیار دبیت. وەكو كەسەكئ ئاسایى و جوتیار بۇ بەردەوامیدانئ ب ژیانئ و مانا خوە بەرەق كویراتیا بیرئ بۇ پەیداكرنا نانئ ژیانئ دجیت. بكارهینیا ھىزا جەستەيى و شیانئ واتا ئەنیمۇس بۇ رەگەزئ بەرامبەر ب تنى ھىزا جەستەيى ((جامیساب پړانیا جاران دەرەكەتە چۆلئ ل وەلاتئ شاھمارانئ دگەپیا، دگوت؛ دبە كو ئەز راستى گەنجینەيەكە بن ئەردى ژئ بەيىم و دەولەمەند بىم...، پۇژین جامیساب ب تەقايى، ب بەرھەقدانا قال و قریشاندەریاز دبوو. وى دار و دەپین كو دچقاندىن، ھەق، ئسەر كەرئ سوار دكر ئەو ژى دەھانین و ل بازارى دھروتن.)) (شاماران: ۸۲) ئانكو ھىزا لەشى بۇ ب دەستقەھینانا ئارمانجئ بكارهینایە، ئارمانج ژى گەھشتن ب جیھانا شاھمارانییە.

۲،۵،۲ زەلام وەكو قارەمانئ شەرى يان ھەلبەستفان Byron؛ ژ تايەتمەندیيىن ئەق قۇناغى سۆزدارى و ئازايەتییە. ل ئەقیرئ ئەنیمۇس دەرپرینئ ژ لایەنئ ھەستان و بریارین ژنئ ب رەنگەكئ لۆژىكى و ھویرین دكەت. یۆنگ د ئەوئ باومریییدا بوو، كو ھەمى ھزر و ھەست و گرنگیدانا سۆزداریيى ب شپۆمەيەكئ راستەوخۇ دكەقنە ژئىر كاریگەرییا نەستا كۆمى. بۇ نموونە گەلەك جاران تىگەھى "عاشقبوون، ئەقبنداريیى" د ئىكەم دیتنیدا مرؤف تووشى ئەقبنداريیەكا راستەقینە كرییە، بىگومان ژ لایى لۆژىكىشە یا بىواتايە، بەلئ یۆنگى پىشنیار دكر كو ((ئەق بەرئىكەكەفتنا ئىكەم دیتنى و تىكەلبوونا سۆزدارى ياكو د رەوشەكا ژ ئەقى رەنگیدا رویدەدت، د راستیدا ئەنجامین نیاسینا دەرۋونئ مرؤقینە ب ھەبوونا ئاركیتایيىن "ئەنیم و ئەنیمۇسئ" كو ب شپۆمەيەكئ نەستى . بىئاگەھيیى دەینە شپۆقەكرن - پراكتيكرن ل سەر كەسایەتیا دى.)) (Fleer, 2014: 23) و ژ گرنگترین سیمایان، ئەنیمۇس دبیتە پالدرئ كریاران و نیشانین ل سەر كەسایەتیا ژنئ و ئەق چەندە ژى د رەفتار و بریارانیدا دیار دبیت. تايەتە د بریارین چارەنقىسیدا، بۇ نموونە ھەزا ئىكگەھوړینا شاھمارانئ ب زانینا خوە ل دەمئ بۇ جارا ئىكئ جامیساب دیتی و گۆتییى: ((دەما من نووچەيا پرتووكا باقى تە بەيىست، ئەز گەلەك دلخۆش بووم. ھىقىيا من دەرەكەفتنا سەر روویئ ئەردى خورتتر بوو...، من گەلەك ئسەر قى كارئ باقى تە ھزر كر،

هەر هوسان ژی کورئ زبانی نافع جاميسابی بهیست، پاشیژی تو دخهونا خودا دیتی. ژ وئ
پۆڤقهیه کو ئەز هەر دەم هزرا ته دکهم.)) (شاماران: ۹۱).

۳،۵،۲ زەلام وەکو زانا و بیرمەند Lloyd George: ل دەمخ دیدارا جاميساب و شاهماران ب
مەرەما ئاراستەکرنا سئ پرسین فەلسەفی ژ لایق جقاتا شاهبانۆیقه ((مه سئ مەرج هەنە،
هەگەر کو کورئ ئادەمیزادی جاميساب کاریا بەرسقین مه بده، بلا شاهبانویا مه خۆ پئ
را جۆت بکه، هەگەر نا هنگی ئەف یەکبونا هان نه ب دلخ خەلکئ وەلاتئ مارانه.
مەرجئ یەکئ، ئەفە کو دقیت جاميساب ژ مەرا بەحسا ژیان و مرنج بکه یئ دووئ: ل گۆر
بیروباومریا جاميسابی، چیه کو دکاره جیهانئ بهیژا خۆ بگهرینه؟ یئ سین ژئ: ئەفە کو
دقیت تا داویا ژيانا خۆ، هەر ل قی وەلاتئ بمینه فەنەگەرە سەر پووین ئەردی)) (شاماران: ۹۴)
وەکو هەلسەنگاندنەک بۆ زانینا ئاستئ پەوشەنبیری و مەعریض و دلسۆزیا جاميسابی بۆ
شاهبانۆیا ئەوان، ژەر کو ئەو ژ ئادەمیزادانه و پێشتر ئادەمیزاد ل گەل ماران
توندوتیزبووینە. ژ ئەوان پرسیارا ئەرئ تشتەک هەیه جیهانئ فەبگەپنیت و ئارامی و
دۆستینیی پەیدا بکەت. ((ل گۆر بیروباومریا جاميسابی، چیه کو دکاره جیهانئ بهیژا
خۆ بگهرینه،،،، جاميساب گوت: ژبۆ پرسا دووئ ژئ ئەز خودی قئ باومریتمە، کو جیهانئ ل
سەر هیژا خۆ دگهرینه، ئەفینا ل ناف دلخ ژيانئ ب خویه، ج بئ ئەفین ژئ بئ ژيانە نایە.))
(شاماران: ۹۶) جاميساب ب ئەفی پەنگی پەنگەدانا وەرارا وینە یئ ئەنیمۆسئ د ناخ
شامارانیدا دکەت. ئەو ژئ نیشانەکانا ئازایەتی و وێرەکیا شامارانیه کو ئەفە ژ گرنگترین
تایبەتمەندی یئ ئەنیمۆسئ و د سەردەریا مرقاندا پەیدا دبن. د ئەفی قۆناغیدا سیمایین
هیژ و دەستەلاتئ ل گەل بکارهینانا زانین ب بەرسقانا جاميسابی بۆ پرسیارین فەلسەفی
کو پەقەرین زانایی و بالکیشیا شامارانئ بووینە.

۴،۵،۲ زەلام وەکو راپۆژکارئ گیانی یان هەفیشکەکئ هەفەتەریب Hermes: د ئەفی
قۆناغیدا وینە یئ ئەنیمۆسئ د سەردەریا کەسایەتیا شاهمارانیدا دیار دبیت. ئەو ژئ پشتی
تیکەلبوونا ئەنیم و ئەنیمۆسئ "تاکبۆن" پەیدا دبیت و جاميساب دگەهیتە بلندترین
ئاستئ تیکەهشتنئ و ژ زانینا شاهمارانئ فیر دبیت، هەتا کو گەفین کوشتنئ لئ
نەهاتینەکرن ئەوی دەست دانەهیلا.

ژ ئەنجامئ گەشتا جاميسابی یا دموونی "خوەنیاسین، هەفسەنگی و وەرارا روحی،
باشتربوونا تیکەهشتنئ ب پەيوەندییا پەگەزئ بەرامبەر و لایەنئ ئەنیمایا پوحا خو" هەردوو
دووالیزم بەرئیک دکەفن و جاميساب ل بلندترین ئاستئ تاکبۆنئ دمنیت. هەروەسا شاهماران
دبیتە جانگۆری، لەورا ژئ ئیک ژ تایبەتمەندی یئ ئەنیمۆسئ یئ هەردیار براقا خوگۆپکر
یان ژناقبرنئ د کەسایەتیا ژنیدایە، کو ژیدەری ئەوئ ئەنیمۆسە، هەر وەکو یۆنگ دبیزیت:

((ئىك ۋ دەرىپىن د كويراتىيا دەروونى ژنېدا ھەيە، بەردەوام د دلى ويدا دەيتە دووبارەكرن، ئەو ژى ئەف گۆتنە "تاكە داخوازييا من ژ جيهاننى دقېت ئەقېنە، بەلى ئەوى ئەز نەقېم، بۇ رەوشا من دوو ئەگەر ھەنە، ھەردوو ژى وەكو ئىكن و باش نېنن، چونكى ئەنېمۇس ھەز ژ من ناكەت." ئانكو ئەنېمۇس راسىتگۆيا ناخى ژنان ب وېرەكى دەردېرت.)) (يونغ، ۲۰۱۲: ۲۴۷) ھەر ئەو ە ياكو دېتە كارفەدان د رەفتارا ژنېدا. شىاندایە كويراتىيا قۇناغان د خستەي ژمارە (۲) دا بېينن.

قۇناغ	ساخلىت	رەنگشەدان د ئەفسانەيىدا
زەلام وەكو ھىزا جەستەيى Tarzan	ھىزا جەستەيى	بزاھن جاميساب و گەھشتنا ئەوى بۇ جيهانا ژير زەمىنى.
زەلام وەكو قارەمانى شەرى يان ھەلبەستقان Byron	قارەمان و رزگارکەر	ھەزا شاھمارانى بۇ بالکيشانا جاميسابى.
زەلام وەكو زانا و بېرمەند Lloyd George	ژىدمرى زانين و دەستەلاتى	جقاتا پرسىيار و بەرسقان، پىشتى مەرجان پەيدا بوونا باومرىيى بۇ شاھمارانى و زانينا نەينىيا ھەكىمىيى.
زەلام راويزكارى گيانى/ ھەقشەكى ھەقتەرىب Hermes:	بەرچەستەكرنا بلندترین رامانين روحى	رۆلى ئەنېمۇسى د كارفەدانين شاھمارانىدا.

خستەي ژمارە (۲) قۇناغين ومرار ئەنېمۇسى د ئەفسانەيا شاھمارانىدا

ئەنجام

قەكۆلىنى ئەف ئەنجامىن ل خوارى دياركرى ب دەستەھىنان

۱. ئەفسانەيا شاھمارانى ئىكە ژ نمونەيىن ئەدەبى قۇلكلورى كوردى يىن خومدى پەھند و سىمايى ھزا دەسپىكى، كويراتىيا دەروونى مرۆقى ب زەلالى پىشان دەت.
۲. ژ لايى نافەرۆكىقە ئەفسانەيا شاھمارانى ھەقگرتنەكا كوير ل گەل تيورييا يۇنگى ھەيە، ژەر كو ئەفسانە ب ئاوايەكى رېكخستى قۇناغين ومرارا دەروونى نىشان دەت.
۳. ئەفسانەيا شاھمارانى رۇناھيى دەتە سەر گەشتا تاكبوونى، ئانكو تەمامبوونا دەروونى ياكو مرۆق د ژيانا خومدا ئەنجام دەت، و بزاھا ئەوى چەندى دكەت كو ھەقسەنگىيەكى د نافەرە لايەنن نېر و مى يىن كەسايەتيا خومدا چىبەكەت.

۴. تېگەھىن ئەنىما و ئەنىمۇس ب دوئالاقەھىن تېگەھىشتا قۇئاغىن ومارا كەسايەتییى دەھىنە ھۇمارتنیەوئىنە ھۇمارتن ئەوئىن ب پىكا غەرىزەییى دگەھىنە ژىرمەندى و ھۇشیاریا پوھى.

۵. د گەشەكرنا كەسايەتییىدا ب تايەتۈ ژ لايى دەروونىقە كاراكەترىن ئەفسانەیی ومارەكا تمام دكەن، بۇ نموونە شاھماران د ھەر قۇئاغەكىدا ب پۇلەكى جودا پادىبىت و پەيوەندىيا د ناقبەرا جامىسابى و شاھمارانىدا خورتتر دىبىت، ئەقى چەندى ژى پىك ل بەرامبەر بئەمايىن تىۋرىيا يۇنگى خومش كرىيە، كو ل سەر ومارا دەروونىيا كەسايەتییان جىجى بىن.

۶. قۇئاغىن ومارا ئەنىمايى وەك ل دوىف تىۋرىيا يۇنگى ل سەر ئەفسانەیی بەرجەستە بووینە، ھەر ژ قۇئاغا "ئەنىمايا جەستەيى" "ھەوا" ئەوا ب جوانى و دووانەييا مار و مرۇقبوونا شاھماران دەستپىدكەت، بەرەف ئەنىمايا ھەستىار "ھىلىن" و گەشەكرنا ھەستان و دىدارا شاھماراننى و جامىسابى و داخباربوونى، ل دوىفدا ئەنىمايا پوھى "مەرىھەم" پىرۋى تىكەلبوونا پۇھى، ئەنىمايا ژىرمەند "سۇفيا" گەھشتىن ب پاستىيا ژيانى و خوەنىاسىنا تەمام" د چىت.

۷. ھەروەسان ومارا ئەنىمۇسى وەكو تىۋرىيا يۇنگى د ئەفسانەییىدا ب تەمامى بەرجەستە بووینە، كو ژ قۇئاغىن قارەمانى "ھىزا فىزىكى" ھەولدان بۇ سەلماندا خوە دەستپىدكەت، پاشى قۇئاغا "كردارى . قارەمان و ھەلبەستقان" ب چارەسەكرنا ئارىشەيى ب شىۋازەكى پراكىتتىكى دەرىپىنا شاھماراننى بۇ بالكىشانا جامىسابى، قۇئاغا "بىرمەندى" دەرىپىن ژ زانىنا شىانا جامىسابى وەكو ئالاقەكى چىكرنا باومرىيى، قۇئاغا "ھەقىشكى گىانى" ب دەستقەھىنانا شىانايىن پىبەرىيا پوھى پۇلى ئەنىمۇس د كارقەدانىن شاھمارانىدا ل سەر كەسايەتییى پەنگقەداينە.

ژىدەر

پەرتۇك

ب زمانى كوردى

۱. امامى، نصرالله، (۲۰۱۸)، و: سەنگەر نازم و ھىمداد حوسىن، بئەما و مېتۇدەكانى رەخنەيى ئەدەبى، چ: يەكەم، چا: ھەولتېر.
۲. عزيز و صلاح الدين، دكتور عزالدين و احمد، (۲۰۲۱)، بئەمايىن دەرووناسىا گشتى، چ: دوويى، چا: تەھران، ئىران.
۳. يوسف، ھۇشەنگ شىخ مەھمەد، (۲۰۲۱)، ئەفسانەى شاماران، چ: يەكەم، چا: چاپخانەيا ئەنسىستىتويا كەلەپورئ كوردى، سلىمانى.

ب زمانى عمره بى

١. أحمد، سهير كامل، (٢٠٠٣)، سيكولوجية الشخصية، ط: الاولى، م: دار أسامة للنشر و التوزيع، عمان - الاردن.
٢. الحجاوي، دعبد الكريم، (٢٠٠٤)، موسوعة الطب النفسي، ط: الاولى، م: دار أسامة للنشر والتوزيع، عمان - الأردن.
٣. السيد، صفاء اسماعيل مرسى، (٢٠٢٤)، الوعي الجمالي عند الطفل، ط: الاولى، م: الهيئة المصرية العامة للكتاب، مصر.
٤. عبد الحميد ، شاكر، (٢٠١٧)، مدخل إلى الدراسة النفسية للأدب ، نظريات وتطبيقات ، ط: الاولى، م: الدار المصرية.
٥. عناني، محمد، (٢٠١٧) ، علم النفس التحليلي عند كارل جوستاف يونج، ط: الاولى، م: مؤسسة هنداي.
٦. ماجدي، خزل، (٢٠٢٤)، ط: الاولى، م: دار الرافدين للطباعة والنشر والتوزيع.
٧. يونغ، كارل غ.، (٢٠١٢)، ت: عبد الكريم ناصيف، الإنسان و رموزه سيكولوجيا العقل الباطن، ط: الاولى، م: دار التكوين للتأليف والترجمة والنشر، دمشق - سوريا.
٨. يونغ، كارل غوستاف، (٢٠١٥)، الكتاب الاحمر، ت: متيم الضايغ، ورنا بشور ، ط: الاولى، م: دار الحوار للنشر والتوزيع ، سوريا.

ب زمانى ئنگليزى

9. Jung, C.G. (1966), The collected works of C.G, 2nd edn. Edited by G. Adler and R.F.C. Hull. Princeton: Princeton University Press. Cheung, Theresa. (2006), The Dream Dictionary from A to Z. London: Harper Element.
10. Cheung, Theresa. (2006), The Dream Dictionary from A to Z. London: Harper Element.
11. Covington, Charles, (2018), "Jung's Concept of Anima and Animus: Contemporary Applications" in Jungian Psychology in Perspective, 1st ed, Publisher: Routledge, London & New York.
12. Fabian, John, (2022), Contemporary Interpretations of Anima and Animus: A Cross-Cultural Perspective in Modern Analytical Psychology: Bridging Eastern and Western Perspectives, 1st edition, Press: Routledge, London & New York.
13. FLEER, BENJAMIN E., (2014), B.F.A., Emporia State University, Kansas City, Missouri.
14. John A. Sanford, (1980), THE INVISIBLE PARTNERS How the Male and Female in Each of US Affects Our Relationships New York/Mahwah, Paulist Press.
15. Jung, C.G. (1954). The Archetypes and the Collective Unconscious, Collected Works, 9 (2nd ed). Princeton, NJ: Bollingen (Published 1981).

16. Jung, C.G.(1970), Civilization in Transition: Including "Flying Saucers" and "The Undiscovered Self", 2nd edn, Volume 10 of the Collected Works of C.G.Jung, Bollingen Series XX, Princeton: Princeton University Press.
17. Jung, C.G, (1970), Anima and Animus in Analytical Psychology 2nd edition, Press: Princeton University Press, Princeton, NJ.
18. Jung, C.G.(1964).Man and His Symbols, Anchor Press Doubleday, New York London Toronto Sydney Auckland.
19. Jung, Carl, (2024), "100 Great Quotes" by Carl Jung, A: Farhad Hemmatkhah Kalibar, F: Digital Book.
20. Khan, Masud R.(2004). "The Role of Anima and Animus in Identity Formation in Hidden Selves: Between Theory and Practice in Psychoanalysis, 2nd edition, Karnac Books, London.
21. Sharp, D.(1999), Jung's Dictionary: Introduction to Terms and Concepts. Chat: Inner City Books, Toronto Chat.
22. Stein, MURRAY, (2006), Jung's Map of the Soul: An Introduction, 2nd edition, Open Court Publishing, Chicago.
23. Stewart, Louis, (1998), Ancient Male and Female: Anima and Animus." In A Symbolic Search: Basic Concepts of Analytical Psychology, 3rd ed., Publishers: Thames and Hudson, New York.
24. Taylor & Francis, (2012), The Handbook of Jungian Psychology Theory, Practice and Applications, Format: Digital book.

نامین له کادیمی

ب زمانن کوردی

١. حسن، طولستان بدل محمد (٢٠٢٢). شراکتیزه کرنا تیؤرا دقروونشیکاریا (جاک لاکان) ی ل ستر کورتی ضبرؤکین (فازا عومیر) و (عسمت محمەد بەدەل)یدا، ناما دکتؤرابی، کؤلیدا زمانان.

ب زمانن علمی

١. علی، بلسم فالح مهدي، (٢٠٢٢_٢٠٢٣)، ثنائیة الأنیما والانیموس وتمثالاتها في فنون الحداثة وما بعد الحداثة، رسالة الماجستير، جامعة بابل/ كلية الفنون الجميلة، قسم التربية الفنية.

ب زمانن ینگلیزی

1. Covington, Lindsay, (2020 - 2021), Applying Jung's Archetypes and Theory of the Collective Unconscious to Ovid's Metamorphoses, Senior Theses, University of South Carolina Scholar Commons.
2. FLEER, BENJAMIN E.,(2014), B.F.A., Emporia State University, Kansas City, Missouri.
3. Shelton, (2017) Catherine, Leanna Archambault, and Annie Elizabeth Hale, Bringing Digital Storytelling to the Elementary Classroom: Video Production for Preservice Teachers, Journal of Digital Learning in Teacher Education, April, 33(2).

کوفار

ب زمانئ عمرمبى

١. الطراد، نسرین محمد أحمد، (٢٠٢١)، نظرية الشخصية عند كارل يونج (Carl Jung) دراسة نفسية نقدية، مجلة الزرقاء للبحوث والدراسات الإنسانية - المجد الواحد والعشرون - العدد الثاني.

ب زمانئ ینگلیزی

1. Bushueva & Korkunova, Tatyana & Olga (2019). International Scientific Conference "Social and Cultural Transformations in the Context of Modern Globalism" C.JUNG THEORY OF UNCONSCIOUS AND LITERARY TEXT, the European Proceedings of Social & Behavioural Sciences, FUTURE ACADEM.

ب مالمپه رین ئه لكترونى

١. العمصی، محمد، (2021)، محاضرة اللاوعي الجمعي: R 13، Mindscape channel، https://youtu.be/vS3TS91jkBs?si=ZMgPsm0IR_Ai6a0c.
٢. صاغية، حازم، (٢٠٢٣)، كارل يونج في خطوة إلى الأمام وخطوة إلى الوراء، الشرق الأوسط صحيفة العرب الأولى، <https://aawsat.com/home/article/4185656/حازم-صاغية/كارل-يونغ-في-خطوة-إلى-الأمام-وخطوة-إلى-الوراء>.

فهرههنگ

ب زمانئ ئنگلیزی

1. Stewart, William, (1998), DICTIONARY OF IMAGES AND SYMBOLS IN COUNSELLING, Jessica Kingsley Publishers, London and Philadelphia.

تمثيل الثنائية بين الأنيميا والأنيموس في أسطورة شاماران

الملخص

ترتكز الأعمال الفنية على ثنائية محورية تجمع بين "الشعور والفكر، النفس والروح" كأساس للتكوين الإبداعي، مما يجعل كل إبداع إنساني جزءاً من رسالة كبرى تعكس الإنسانية. في هذا الإطار، كشف عالم النفس كارل غوستاف يونغ عن بعد جديد في أعماق النفس البشرية، وهو ما أسماه بـ"اللاوعي الجمعي". وقد استخدمت الأسطورة كأداة لاستكشاف هذا اللاوعي، حيث صاغت وصنفت صور الأنماط الأساسية التي تظهر في الأسطورة والأدب. سبق هذا النهج ظهور المناهج الحديثة لتحليل النفس في الأدب، واعتمد يونغ على خبراته العملية كطبيب لبناء أسس نظريته. تستند هذه الدراسة إلى نظرية يونغ وتتناول الأسطورة الكردية في إطارها.

تحمل الدراسة عنوان "تمثيل الثنائية بين الأنيميا والأنيموس في أسطورة شاماران"، وتتناول دور التحليل النفسي في فك رموز الأعمال الأسطورية لفهم أعماق النفس البشرية. اختيرت أسطورة "شاماران" من الثقافة الكردية كنموذج غني بالأنماط الأساسية. تركز الدراسة على مبدأ "الأنيميا"، الروح الأنثوية في نفس الرجل، و"الأنيموس"، الروح الذكورية في نفس المرأة، بوصفهما جزءاً من البنية الداخلية للنفس البشرية ورسالة تعبر عن تفاعل الوعي واللاوعي.

تسلط الدراسة الضوء على أهمية أسطورة "شاماران" في شرح مراحل تطور الشخصيات الرئيسية من خلال رحلة التوحد والتوازن بين الأنيميا والأنيموس، مما يعكس السعي لتحقيق الانسجام النفسي الداخلي.

في الختام، تهدف هذه الدراسة إلى بناء جسر بين الثقافة الكردية والمفاهيم النفسية الحديثة، لأن أسطورة شاماران تلقي الضوء على تطور الفردانية أو النضج النفسي للإنسان في حياته، وتحاول خلق توازن بين الجوانب الذكورية والأنثوية في شخصيته، وهذا يدل على كيف يمكن للأسطورة الفولكلورية الكردية أن تصبح نموذجاً لتجسيد رحلة التكامل النفسي الداخلي للنفس البشرية.

الكلمات الدالة: الشخصية، النفس، الأنيميا، الأنيموس، شاماران.

The Representation of Anima and Animus Duality in the Shahmaran Myth

Abstract

Artistic works are fundamentally based on a dual axis combining "feeling and thought, psyche and spirit" as the foundation for creative composition, making every human creation part of a greater message reflecting humanity. In this context, Swiss psychiatrist Carl Gustav Jung revealed a new outlook on the depths of the human psyche, which he termed the "collective unconscious." Mythology has been used as a tool to explore this unconscious, where it formulated and classified images of the fundamental archetypes appearing in mythology and literature. This approach preceded the emergence of modern methods of psychological analysis in literature, and Jung relied on his practical experiences as a physician to establish the foundations of his theory. This study is based on Jung's theory and addresses Kurdish mythology within its framework.

The study, titled "The Representation of Anima and Animus Duality in the Shahmaran Myth," examines the role of psychoanalysis in decoding mythological works to understand the depths of the human psyche. The "Shahmaran" myth from Kurdish culture was chosen as a model rich in fundamental archetypes. The study focuses on the principle of "Anima," the feminine spirit in man's psyche, and "Animus," the masculine spirit in woman's psyche, as parts of the internal structure of the human psyche and as a message expressing the interaction between consciousness and unconsciousness.

The study highlights the importance of the "Shahmaran" myth in explaining the developmental stages of the main characters through their journey of unification and balance between Anima and Animus, reflecting the quest for internal psychological harmony.

In conclusion, this study aims to build a bridge between Kurdish culture and modern psychological concepts, as the Shahmaran myth sheds light on the development of individuation or psychological maturity in human life, attempting to create a balance between masculine and feminine aspects of personality. This demonstrates how Kurdish folklore mythology can become a model for embodying the journey of internal psychological integration of the human psyche.

Keywords: *Personality, Psyche, Anima, Animus, Shahmaran.*